

Snoubenecké přípravy jako forma prevence problémů v manželství

Kateřina Holešínková

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina HOLEŠÍNSKÁ**
Osobní číslo: **H108085**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Snoubenecké přípravy jako prevence problémů
v manželství**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenského výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na manželství, rodinu a nesezdané soužití,
- na nejčastější problémy v manželství a důležitost komunikace mezi partnery,
- na hledání odpovědi na otázku "Mohou snoubenecké přípravy nějak přispět k stabilitě manželského svazku?",
- na možnosti sociální pedagogiky přispět k zlepšení této oblasti ve společnosti.

Součástí práce bude sociologický výzkum (kvalitativní metodou) zaměřený na cílovou skupinu (snoubence, manžele) a jejich zkušenost s přípravami na manželství.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Fialová, L. Představy mladých lidí o manželství a rodičovství. Praha: Slon, 2000.

Kraus, B. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008.

Matoušek, O. Rodina jako instituce a vztahová síť. Praha: Slon, 1997.

Možný, I. Sociologie rodiny. Praha: SLON, 2002.

Plaňava, I. Manželství a rodiny. Struktura, dynamika, komunikace. Brno: Doplněk, 2000.

Procházka, M. Sociální pedagogika. Praha: Grada Publishing a.s., 2012.

Valášek, M. Manželství. Třebíč: Akcent, 2001.

Venglářová, M. Průvodce partnerským vztahem. Praha: Grada Publishing a.s., 2008.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Alena Plšková

Katedra sociální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce:

16. března 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2013

V Brně dne 16. března 2012

prof. PhDr. Pavel Múhlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

PhDr. Miroslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

KATEŘINA HOLEŠÍNSKÁ

Jméno, příjmení studenta

V Brně 5. 4. 2013

Holešínská

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

V bakalářské práci „*Snoubenecké přípravy jako prevence problémů v manželství*“ se zabývám institucí manželství jako nezastupitelné a pro společnost významné součástí vyústění partnerských vztahů. Prostřednictvím dotazníkového a rozhovorového šetření jsem se snažila zjistit názory oslovených respondentů na předmanželské přípravy.

Teoretická část práce je věnována objasnění pojmů manželství, rodina, nesezdané soužití. Popisuje, které nejčastější problémy se podle odborníků a dostupné literatury v manželství vyskytují a jaká úskalí do společnosti přináší.

V praktické části zjišťuji názory a osobní zkušenosti respondentů v produktivním věku (18 – 60 let) s institucí manželství a jejich názory na předmanželské přípravy. Získaná data jsou zpracována a interpretována v tabulkách a grafech.

Klíčová slova:

Manželství, rodina, nesezdané soužití, snoubenecká (předmanželská) příprava, prevence.

ABSTRACT

In my bachelor's thesis called "*Fiancée training as a form of prevention of difficulties in marriage*" I tried to deal with the institution of marriage as a unique and important part of the company for the most of the partner relationships. I tried to find opinions of young dating people, who were going to marry, through questionnaires and personal interviews.

The first theoretical part of the thesis explains concepts of marriage, family, cohabitation. It describes what are the most common problems which occur, according to experts and available literature, and also what pitfalls they bring to the company.

The second practical part is focused on research relating to the premarital preparations. I found out the respondents' personal experiences and opinions with the institution of marriage of the working-age population (18-60 years old), and their views on premarital preparation. The obtained data are processed and interpreted in tables and charts.

Keywords:

Marriage, family, cohabitation, premarital (pre-wedding) preparation, prevention.

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za příjemný přístup, její rady a odborné vedení při psaní mé bakalářské práce.

Velké díky patří především mému manželovi, dětem, rodině a přátelům za veškerou podporu, kterou mi poskytovali během celého studia.

V neposlední řadě děkuji všem dotazovaným za ochotu a spolupráci při výzkumu.

Motto

„Změnou, kterou chceme ve světě dosáhnout, se musíme stát my sami.“

Gáandhí

Prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Kateřina Holešínská

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 MANŽELSTVÍ, RODINA, NESEZDANÉ SOUŽITÍ	12
1.1 DEFINICE MANŽELSTVÍ A JEHO PODSTATA	12
1.2 FUNKCE RODINY A SOUČASNÉ POSTAVENÍ RODINY VE SPOLEČNOSTI.....	14
1.3 MANŽELSTVÍ VERSUS NESEZDANÉ SOUŽITÍ	16
1.4 NEJČASTĚJŠÍ PROBLÉMY V MANŽELSTVÍ	19
2 SNOUBENECKÉ PŘÍPRAVY NA MANŽELSTVÍ	22
2.1 VÝZNAM A SMYSL SNOUBENECKÝCH PŘÍPRAV	23
2.2 PRŮBĚH JEDNOTLIVÝCH SETKÁNÍ.....	24
2.3 TEMATICKÉ OKRUHY PŘEDMANŽELSKÝCH PŘÍPRAV	25
2.4 OSOBNÍ (LEKTORSKÁ) ZKUŠENOST S PŘÍPRAVAMI.....	32
3 VYUŽITÍ SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY V OBLASTI SNOUBENECKÝCH PŘÍPRAV	34
3.1 SOCIÁLNÍ PEDAGOG JAKO LEKTOR.....	35
3.2 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA A MOŽNOSTI PREVENCE.....	36
3.3 VLIV SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY NA ZLEPŠENÍ SITUACE	37
II PRAKTICKÁ ČÁST	40
4 EMPIRICKÝ VÝZKUM	41
4.1 METODY, CÍLE VÝZKUMU A STANOVENÍ HYPOTÉZ.....	42
4.2 VÝBĚR RESPONDENTŮ	46
4.3 VLASTNÍ VÝZKUM	47
4.4 ANALÝZA A PREZENTACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	48
ZÁVĚR	70
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	72
SEZNAM TABULEK	75
SEZNAM GRAFŮ	76
SEZNAM PŘÍLOH	77

ÚVOD

V současné společnosti je poměrně často diskutován problém vysoké rozvodovosti a soužití partnerů tzv. „na psí knížku“. Instituce manželství začíná být u některých lidí považována za zbytečnou a možná i „staromódní“. Většina mladých lidí dnes zůstává žít pouze v nesezdaném soužití a do manželství vstupovat nechce. Nejčastějším důvodem bývá argument, že spolu mohou žít a mít děti a nepotřebují na to žádný „papír“.

Měli jsme s manželem možnost se před svatbou zúčastnit přípravy na manželství pod vedením katolického kněze – salesiána. Příprava trvala půl roku ve čtrnáctidenním intervalu. Po každém setkání jsme vždy dostali několik otázek, které jsme museli spolu prodiskutovat a připravit se na příští besedu. Otázky zahrnovaly všechny oblasti života, které jsou pro soužití dvou naprosto rozdílných lidí důležité. Protože jsme na tuto přípravu chodili jako jediný pár, nebylo možné se za nikoho schovávat, a tak jsme se museli pečlivě připravovat. Byli jsme moc rádi, že jsme tuto přípravu mohli absolvovat a určitě nám byla velkým pomocníkem především v prvních letech našeho sžívání.

Na základě vlastní pozitivní zkušenosti jsme se s manželem rozhodli stát lektory při Centru pro rodinu a sociální péči Hodonín a podílet se na projektu snoubeneckých příprav na manželství. Ve své práci používám pojem snoubenecká příprava nebo také předmanželská příprava. Ve společnosti mohou být známy oba tyto pojmy, ale přesto se jedná o stejný kurz přípravy na manželství.

Jako lektori jsme prošli a neustále procházíme nejrůznějšími školeními a nyní již třetím rokem vykonáváme tuto lektorskou službu. Z vlastní zkušenosti se snoubeneckými přípravami také při psaní této práce vycházím. Právě fakt, že jsem sama prošla snoubeneckou přípravou a mohla si vyzkoušet její positiva, mě vedl k zapojení se do fungování těchto příprav v našem regionu. Pravidelná setkávání se snoubenci mě vedou k zamýšlení nad smyslem předmanželských příprav především v návaznosti na četnost rozpadajících se manželství.

Ve své bakalářské práci se snažím poukázat na to, že manželství má svůj nejen historický, ale také společenský význam a poslání. Důvodem výběru tohoto tématu je pro mě také skutečnost, že stále více manželství v mém okolí se i po letech rozpadá. Kladu si často otázky: Proč tomu tak je? Dá se s tím něco dělat...?

Manželství a z něho vyrůstající rodiny, které mají být základní buňkou společnosti, v níž se člověk učí bezpodmínečné lásce a z níž vyrůstá, jsou často nestabilní, rozpadají se nebo vůbec nevznikají. Tento stav stále více lidí považuje za normální a mnozí v něm vidí známku pokroku. Ve společnosti jsou patrné zesilující snahy nesezdaných párů nárokovat si státem zaručovaná práva a postavit se na roveň tradičně chápaného manželství a rodiny. Pokouším se na celou problematiku nahlédnout pohledem snoubeneckých neboli předmanželských příprav a na základě dostupné literatury i vlastní zkušenosti poukázat, že sociální pedagogika je oborem, který má veškeré předpoklady k zlepšení situace.

V této práci objasňuji pojmy manželství, rodina, nesezdané soužití a popisuji, které nejčastější problémy se podle odborníků a dostupné literatury v manželství vyskytují a jaká úskalí do společnosti přináší.

Tématem, kterému se nejvíce věnuji, jsou snoubenecké přípravy - jejich smysl a význam jak pro snoubence samotné, tak pro společnost. Rozebírám zde jednotlivé tematické okruhy předmanželských příprav (na základě již zmiňované osobní zkušenosti s lektorováním) a vysvětluji jejich propojenost s každodenním životem. Snoubenecké přípravy, které jsou obecně ve společnosti opomíjenou záležitostí, by mohly být dle mého názoru jedním z prostředků, jak předejít mnohdy zbytečným důvodům k rozvodu. Za ideál z mého pohledu považuji, kdyby dobře vedená předmanželská příprava (pod vedením odborně vyškoleného lektorského páru manželů), probíhala před vstupem do civilního i církevního sňatku a nabízela jistou formu předmanželského poradenství v oblastech, které se podle statistik v manželství projevují jako nejrizikovější.

Jednou z institucí, která se zabývá přípravami snoubenců na manželství je Římskokatolická církev. Ta určitou přípravu na manželství dokonce vyžaduje, ale její provedení je v různých farnostech velmi odlišné.

V závěru práce se zaměřuji na využití sociální pedagogiky v oblasti předmanželských příprav nejen při organizaci a utváření tematických okruhů, ale také konkrétním využitím sociálního pedagoga jako koordinátora a lektora těchto kurzů.

Cílem práce je zdůraznit důležitost a nezbytnost instituce manželství a rodiny, jako základní jednotky ve společnosti a poukázat na smysluplnost snoubeneckých příprav jako prevence problémů v manželství.

Při empirickém výzkumu zjišťuji u vybraného vzorku respondentů osobní názory a zkušenosti se snoubeneckými přípravami, jejich názory na manželství a nesezdané soužití, a zda si myslí, že by předmanželské přípravy mohly přispět k lepším vztahům v manželství. Pomocí metody rozhovoru a dotazníku objasňuji mnou stanovené hypotézy.

Téma, které jsem si zvolila, mě dlouhodobě zajímá a domnívám se, že je velmi blízce spjata právě se sociální pedagogikou, ať už v oblasti výchovy a formování osobnosti (v rodině, ve škole...), tak také v rámci prevence patologických jevů jak u jednotlivců, tak v celé společnosti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MANŽELSTVÍ, RODINA, NESEZDANÉ SOUŽITÍ

1.1 Definice manželství a jeho podstata

„Jest tedy již od tak dávné doby lidem vrozena láska, spojovatelka staré přirozenosti, která se snaží učiniti jedno ze dvou a lidskou přirozenost uzdraviti...“

Platón

Manželství je pojem, o kterém můžeme slyšet spoustu pravd nebo mýtů, a je na každém, jaký způsob smýšlení o manželství přijme za své. Někteří jsme se už stali součástí tohoto pojmu, protože jsme do manželství vstoupili a žijeme v něm. Možná jsme také měli s manželstvím špatnou zkušenost, anebo jsme ji mohli vidět někde ve svém okolí. Není dne, aby se naše soudy nemusely zabývat rozvody. Vypadá to, že rozvodové procesy už patří k modernímu životu jako např. auto, mobilní telefon nebo internet. Nahlédněme nyní na manželství pohledem definice.

Právní definice manželství v ustanovení § 1 Zákona o rodině (ZOR) uvádí, že: **„Manželství je trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem. Hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí.“**¹ V původním znění tohoto ustanovení zákon dokonce vymezoval manželství jako „*harmonické, pevné a trvalé životní společenství*“. Ve zrušeném čl. ZOR bylo uvedeno, že „*manželství v naší společnosti spočívá v pevných citových vztazích mezi mužem a ženou*“.² Přestože tato definice působí jednoduše a snadně, její naplnění v běžném životě už tak snadné není. Aby manželství bylo trvalé a na celý život, je častým přáním většiny zamilovaných párů. Bohužel rozvodové statistiky nám ukazují fakt, že právě každé druhé manželství se u nás rozpadá.

R. F. Murphy definuje manželství jako trvalý svazek mezi mužem a ženou, který partnerům dává vzájemné výhradní sexuální a ekonomické právo a uděluje společenskou totožnost dětem, které z tohoto svazku vzejdou.³

¹ ZÁKON č. 94/1963Sb., o rodině, s. 50

² ZÁKON č. 94/1963Sb., o rodině, s. 51

³ MURPHY, R. F.: *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. SLON, Praha 1999, s. 73 - 74

Položme si nyní otázku: „Je manželství jevem biologickým nebo společenským?“ Manželství je především institucí společenskou a teprve potom biologickou. Nebudeme rozjímat o tom, zda je to dobré či špatné, správné či chybné. Uvědomme si jen, že tomu tak bylo v uplynulých tisíciletích a ve všech končinách světa. Dělbá práce mezi muži a ženami se neřídila podle tělesných předpokladů, ale podle společenských zásad. Právo i bezpráví, mravy a nemravnost byly určovány podle jiných zásad než podle anatomie a fyziologie. Proto není možné, aby si někdo přisuzoval právo rozhodovat, co je a není přirozeným posláním muže a ženy.⁴ Manželství a rodiny jsou pouze obrazem života ve společnosti.

Uzavření platného manželství vyžaduje dobrovolnost s náležitě vyjádřeným souhlasem, způsobilost a splnění formálních náležitostí. Manželství je možné uzavřít buď jako sňatek civilní nebo církevní. Uvádím alespoň stručně rozdílný pohled na manželství uzavřené Římskokatolickou církví. Ta považuje manželství za svátost a tedy za nezrušitelné („dokud pár smrt nerozdělí“) na rozdíl od civilního sňatku, kde rozchod manželů je věc soukromé dohody mezi nimi a vyžaduje pouze registraci zániku manželství.⁵

U obou verzí se jedná o právní akt, který je stvrzen příslušným orgánem (civilním nebo církevním) a tak uznán platným. Ovšem z každého právního aktu nám plynou nějaká práva a povinnosti a u manželství tomu není jinak.

Podle ustanovení § 18 ZOR: *„jsou manželé povinni, avšak i oprávněni, žít spolu, být si věrni, vzájemně si pomáhat a vytvářet zdravé rodinné prostředí, vzájemně respektovat svoji důstojnost a společně pečovat o děti“*.⁶

⁴ NEUBRT, R.: *Nová kniha o manželství*. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství 1966, s. 20 - 21

⁵ MOŽNÝI.: *Sociologie rodiny*. Praha: Slon, 2002. s. 172

⁶ ZÁKON č. 94/1963Sb., o rodině, s. 90 - 91

1.2 Funkce rodiny a současné postavení rodiny ve společnosti

Dle mého názoru rodina byla, je a bude základním socializačním činitelem. Poskytuje dítěti nejen uspokojení biologických potřeb, ale také „předžití“⁷ hlavních vztahových vazeb mezi rodiči, prarodiči, sourozenci a přáteli, které jsou pro člověka nepostradatelnou součástí běžného života. Na základě těchto rysů má rodina své nezastupitelné poslání v životě člověka.

Mezi hlavní funkce rodiny patří:

a) Biologicko - reprodukční funkce, která má význam jak pro společnost jako celek, tak také pro jedince, kteří rodinu tvoří. Pro svůj zdárný rozvoj potřebuje společnost stabilní reprodukční základnu. Proto je také v jejím zájmu, aby se rodil takový počet dětí, který tyto perspektivy naplní.

b) Sociálně – ekonomická funkce, jež chápe rodinu jako důležitý prvek v rozvoji ekonomického systému společnosti. Její členové se zapojují do výrobní i nevýrobní sféry v rámci výkonu určitého povolání a současně se rodina sama stává významným spotřebitelem, na němž je značně závislý trh. Poruchy ekonomické funkce se projevují v hmotném nedostatku rodin, což v současnosti někdy bývá důsledkem nezaměstnanosti nebo také zvyšování nákladů. Ekonomická funkce dnes přitom zaznamenala určitý posun ve směru návratu k podobě rodiny, která představuje samostatnou ekonomickou jednotku, tedy rodinnou firmu.

c) Ochranná funkce spočívající v zajišťování životních potřeb nejen dětí, ale všech členů rodiny.

⁷ Význam slova je spojen s tím, co zrovna žijeme, to také dětem dostatečně vysvětlujeme. Učíme je pravdivému postoji ve vztazích.

d) Sociálně – výchovná funkce mluví o rodině jako o první sociální skupině, která učí dítě přizpůsobovat se životu, osvojovat si základní návyky a způsoby chování běžné ve společnosti. Ústřední úlohou socializačního procesu v rodině zůstává příprava dětí a mladistvých na vstup do praktického života.⁸

e) Rekreační, relaxační a "zábavná" funkce, která hovoří o rodině jako také o instituci, která by měla pamatovat na rekreaci, relaxaci a zábavu. Aktivit tohoto typu se týkají všech členů rodiny, ale pro děti mají význam největší.

f) Emocionální funkce, jež je pro rodinu zásadní a nezastupitelná. Žádná jiná instituce nedokáže vytvořit podobné a tolik potřebné citové zázemí, pocit lásky, bezpečí a jistoty.⁹

Postavení rodiny v dnešní společnosti není nikterak jednoduché. Rodina se potýká s nejrůznějšími problémy a to v mnoha oblastech navzájem na sebe působících. Např. pokles porodnosti - ovlivněn neustálým vývojem prenatální diagnostiky a užíváním antikoncepce, zvyšující se věk při uzavírání prvního manželství, rození dětí mimo manželství a nárůst rozvodovosti.

Pokud dítě vyrůstá v úplné rodině se stálými rodičovskými osobami, je dítě součástí celku, který je nějak strukturován a v němž jsou rozděleny role i pozice. Dítě ve všedních i svátečních chvílích zažívá a vstřebává do své duše zážitky spolupráce a kontaktů mezi rodiči, a tak získává určitý předobraz, model toho, jak mohou dva lidé spolupracovat, co je to mít se s druhým rád, akceptovat se. A též, což je neméně důležité, jak lze společně dobře i kvalitně žít při respektování rozdílů. Ve vztahu k sobě zažívá dítě, žijící ve fungující rodině, dva druhy lásky a zájmu o sebe. Lásku mateřskou, kdy je milováno proto, že existuje, a je přijímáno takové, jaké je. Lásku otcovskou, dává dítěti prožitek akceptace, zájmu a přijetí na základě toho, jaké je, co dělá, jak jedná. A oba principy patří k sobě, mají být spolu, byť ten mateřský je základem.¹⁰

⁸ KRAUS B.: *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. s. 81 – 83

⁹ KRAUS, B.: *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. s. 81 – 83

¹⁰ PLAŇAVA I.: *Jak se nerozvádět*. Praha: Grada Publishing, 1994, vyd. 1. s. 42 - 43

Nyní ve společnosti nastávají mnohem častěji extrémny. Rodiny, kde rodiče jsou natolik pracovně vytížení, že nemají čas na sebe, ani na své děti a jejich životní úroveň je poměrně vysoká. Naproti tomu rodiny, kde někdy i oba rodiče jsou nezaměstnaní a musí se potýkat s nejzákladnějšími sociálními, mnohdy až existenciálními problémy.

Rodina má velký vliv na to, jak vypadá naše společnost a také na vývoj osobnosti jedince. Poskytuje člověku pocit, že někam patří, zasahuje do ekonomiky státu, zajišťuje život budoucích generací. Všechny její funkce hovoří ve prospěch rodiny a jejího lepšího postavení ve společnosti. Jistě se shodneme na tom, že rodinu je potřeba chránit a podporovat. Domnívám se, že stát, který nepodporuje vznik a existenci rodin, ničí sám sebe a bere naději na lepší budoucnost. Je ale také na každém, abych posiloval smysl a význam rodiny. Vždyť jde o nás samotné, o naše děti i naši budoucnost.

1.3 Manželství versus nesezdané soužití

*„Faktické soužití muže a ženy bez uzavření manželství bývá obecně i v odborné literatuře nazýváno nesezdaným soužitím, soužitím druha a družky, partnerským soužitím, faktickým manželstvím, manželstvím na zkoušku, konkubinátem“.*¹¹

Mladí lidé často zastávají názor, že si potřebují svého partnera před svatbou „vyzkoušet“, a proto s ním začínají žít ve společné domácnosti přesto, že ještě nejsou manžely. V životě se dá vyzkoušet mnoho věcí a může to být i ku prospěchu. Ale jsou také věci a stavy, které se dopředu vyzkoušet nedají (např. smrt, těhotenství nebo porod aj.). A manželství tímto stavem určitě také je. Pokud soužití funguje před svatbou, nezajistí, že bude fungovat i po svatbě. Velká změna do vztahu přichází např. s narozením dítěte, s nezaměstnaností nebo nemocí dítěte či jednoho z partnerů. Přirovnala bych společné soužití k bytu (domu), který jsme si pořídili pro trvalé bydlení. Určitě do něj budeme investovat úplně jinak a s jiným nasazením než do bytu, který máme jenom na zkoušku. Když se do sňatku vstupuje zodpovědně a s tím, že je uzavírán za určitých morálních a právních okolností, bude o něj mnohem více pečováno než o vztah, který je pouze zkoušen na určitou dobu.

¹¹ ZÁKON č. 94/1963Sb., o rodině, s. 163

Často si kladu otázku: „Poškozuje nesezdané soužití (NS) budoucí manželství?“

Měla jsem možnost účastnit se přednášky na téma nesezdané soužití a při té příležitosti se nad touto otázkou zamyslet. Přednáška se uskutečnila při příležitosti školení lektorů pro snoubenecké přípravy v Centru pro rodinu a sociální péči Hodonín. Přednášejícím byl PhDr. Josef Zeman, CSc., který v letech 1974-1990 pracoval ve Výzkumném ústavu pediatrickém v Brně. Zde se věnoval problematice dětí se zdravotním postižením a jejich rodinám. Od roku 1991 až doposud vede brněnskou manželskou a rodinnou poradnu Bethesda v Brně.

Zeman uvedl, že podle studie z roku 2005, kterou vydal Sociologický ústav České akademie věd, má manželství, kterému předcházelo NS partnerů, o 57% větší pravděpodobnost rozpadu než manželství, kde spolu snoubenci před uzavřením sňatku nežili.

Nejčastější úskalí nesezdaného soužití v porovnání s manželským životem:

1. NS probíhá v podmínkách umělé nekonfliktnosti

Partneři si ze vztahu vyberou jen to hezké, neřeší konfliktní věci potřebné k trvalému vztahu: např. představy o dětech, bydlení. Jsou ochotni „nevidět“ nebo obcházet problémy. Snoubenci, kteří spolu před svatbou nežijí, spíše zjišťují názory partnera v důležitých otázkách.

2. 95% nesezdaných párů žije každý za své peníze - nemají společné hospodaření.

3. Riziko vybírání

Argument k uznání NS často bývá: „Žijeme spolu, abychom se lépe poznali“. Průměrné NS trvá 2,2 roku. V průměru ženy dnes mají 4 takové vztahy před narozením prvního dítěte. Dále pak vybírání vhodného partnera spotřebovává čas a oslabuje „ostrážitost“ žen, protože už chtějí mít děti. Poté si častěji berou i nezodpovědné muže. V žádném případě nelze u NS vytvořit stejné podmínky jako v manželství (společné příjmení dětí, společný majetek, atd.).¹²

¹² ZEMAN J., přednáška Centrum pro rodinu a sociální péči Hodonín, říjen 2010

4. Zdrženlivost

Ve známosti je muž více zdrženlivý a žena více opatrná v příležitosti sexuálního sblížení, a tak se přirozeným způsobem testuje, zda jsou sobě naklonění i psychicky a nejen tělesně. Jakmile se ve vztahu objeví sex, přehluší všechny ostatní konflikty – aby se mohli milovat, nesmí se hádat.

5. Vybíráním vzniká srovnávání

Výhodou je, že bez NS nevím, o co přicházím. Většina klientů manželské poradny tvrdí, že první partner byl stejně nejlepší.

6. Novost soužití

Manželství bez předcházejícího NS navozuje nadšení, oslnění, extázi, které pomohou překonat prvotní potíže a některá zklamání. Po více zkušenostech z NS v člověku převládá spíše skepse („ten už se to nikdy nenaučí - stejně jako ti předchozí“). Nespokojenost přechází v kritičnost a způsobuje válku mezi partnery.

Na závěr této kapitoly tři body, na kterých se shodují psychologové a manželští poradci:

- Ze sexuální energie, která má v budoucnu pomáhat překonávat krize, se stává vzpomínka na lepší staré časy.
- NS je atraktivní svou novostí, manželství pak vedle toho vypadá nudně.
- Kdyby partneři začínali společný život přímo manželstvím, měli by více energie tvořit vztah, hledat cesty k sobě navzájem.¹³

¹³ ZEMAN J., přednáška Centrum pro rodinu a sociální péči Hodonín, říjen 2010

1.4 Nejčastější problémy v manželství

„Lidská manželství, tak jako chemické sloučeniny, uvolňují při rozpadu zásoby energie, spoutané jejich vazbou.“

J. Updike, spisovatel

Nejen v manželství, ale i v celém životě platí, že štěstí nikdo nedostane zadarmo. Každý se musí rozhodnout, čemu dá přednost: požitku, nebo svému pravému poslání?¹⁴

Co je vlastně největším posláním manželství? V různých literaturách jsou k nalezení různé odpovědi, ale zkusme si odpovědět každý sám ... Určitě k naplnění tohoto poslání mohou pomoci slova, která jsou součástí církevního sňatku (u civilního se neobjevují), kde manželé sami odříkávají slova manželského slibu: „...“, že ti zachovám lásku, úctu a věrnost...“

V této kapitole poukazuji na nejčastější problémy v manželství, které jsou většinou párů „společným jmenovatelem“.

Problémem se často stává jen pouhý fakt, že manželství tvoří dvě naprosto odlišné bytosti, muž a žena. Žena mluví i uvažuje velmi složitě, je zaměřena především na svět vztahů a pocitů, dokáže dělat více věcí najednou a ještě je mezi sebou plynule propojovat. Naproti tomu muž uvažuje i mluví přímočaře a racionálně, je zaměřen především na svět věcí a nerad vyjadřuje své pocity. Už těchto několik základních rozdílností, které jsou většinou mužů a žen vlastní, dokáže způsobit nemalé problémy v partnerském vztahu. Přesto, že většinou tyto rozdílnosti jsou známy, v manželství se jim nedá vyhnout. Dříve nebo později vzbuzují pocit nepochopení ve smyslu „...on/ona mi to snad dělá schválně?“ a z toho pramení hádky a konflikty.

Český statistický úřad uvádí, že rozvodovost v ČR je v současnosti 46,2% a mezi nejčastější příčiny rozvodu mimo jiné patří „rozdílnost názorů, povah a zájmů“.¹⁵

¹⁴ NEUBERT, R.: *Nová kniha o manželství*. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství 1966, s. 221

¹⁵ Český statistický úřad [online]. © 2012 [cit. 2012-23-12]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>

Není smutný tedy jen fakt, že každé druhé manželství se rozpadá, ale také téměř paradoxní důvod, pro který se manželé rozvádí. Na začátku vztahu byl možná pojítkem a po letech důvodem k rozvodu.

Psycholožka Vondrová ve svém článku o nejčastějších důvodech rozpadu manželství uvádí, že termín nesoulad povah se dá přetlumočit jako absolutně chybný výběr partnera. V období zamilovanosti si však většinou fakt, že pro nás partner není ten pravý, zkrátka neuvědomíme. Dále uvádí, že velmi častým důvodem rozpadu vztahu jsou poruchy komunikace. Komunikovat spolu jen provozně o tom, kdo dovede děti do školky, kdo je zaveze na kroužky, kdo nakoupí anebo kdo vyvenčí psa, v žádném případě nestačí. *"Manželé by spolu měli zkrátka mluvit. O tom, jak bylo v práci, o knížce, kterou četli, o svých pocitech, problémech, radostech i strastech. Když tohle chybí a není vůle to změnit, dojde k rozchodu,"* tvrdí Vondrová.¹⁶

Komunikace bývá častým problémem manželských párů. Bývá dokonce otázkou života a smrti partnerského soužití. Jestliže spolu partneři nemluví, nemají si nakonec co říct. A tak se většinou pokoušejí potřebu komunikace uspokojit někde jinde. Hovor umožňuje uchovat si obdiv, aby se zachovala láska. Chybí-li dialog, nemůžeme vidět, jaký ten druhý vlastně je.¹⁷

O čem a jak spolu lidé verbálně i neverbálně komunikují je výrazem či označením toho, co a jak se děje mezi lidmi a s lidmi. Rovněž je regulátorem i producentem zcela určité sociální reality. Přičítáme tedy komunikaci význam aktivního činitele.¹⁸

Dalším častým problémem v manželství bývá mimo jiné nevěra. Jako každé slovo i „věrnost“ se může použít v různých významech. Můžeme ji definovat, jako „stav povinnosti nebo citového závazku“. Mezi věrností a štěstím přirozeně existuje přímá úměra. Když se nešťastní manželé navzájem informují, že jejich věrnost kolísá, jejich

¹⁶ Novinky. cz. *Nejčastější důvody rozpadu manželství* [online]. © 2012 [cit. 2012-29-10]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/190239-nejcastejsi-duvody-rozpadu-manzelstvi.html>

¹⁷ SONET, D. *Miláčku, netrap mě...* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2010, s. 8

¹⁸ PLŇAVA, I. *Manželství a rodiny*. Struktura, dynamika, komunikace. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2000, s. 199

nespokojenost se vztahem se ještě zvýší a povede navíc k slabší věrnosti. Když si šťastní manželé sdělí, že chtějí v manželství zůstat navždy, zvýší to jejich pocit bezpečí i jejich štěstí, a tak jsou povzbuzováni k ještě pevnější věrnosti.¹⁹

V neposlední řadě mezi časté příčiny rozchodu patří také finanční potíže nebo neshody při výchově dětí. Je smutnou skutečností, že problémy v manželském soužití nejvíce zasahují právě děti, které se většinou stávají účastníky těchto neshod.

Spory a konflikty provázejí lidskou společnost a jsou trvalou součástí mezilidských vztahů. Můžeme je řešit silou a svévolí s rizikem, že se setkáme se stejnou bezohledností nebo pocítíme následky přestoupení zákona. Můžeme se obrátit na autoritu, třeba soudní, která tyto konflikty rozhodne za nás, avšak třeba nikoliv tak, jak jsme si představovali. Můžeme se také pokusit hledat řešení a kompromis. V lidské společnosti k těm nejvíce emočně náročným sporům patří právě ty rodinné. Snažme se už kvůli našim dětem soustředit na podstatné záležitosti budoucího života, oprostít se od vyvolávání či prohlubování nepřátelství a učit sebe i je odpouštět.²⁰

¹⁹ HAMBURG, R. Sam. *Vydrží nám láska?* Praha: Euromedia Group, k. s. – Ikar 2002, s. 18 - 19

²⁰ BAKALÁŘ, E. a kolektiv autorů. *Rozvodová tematika a moderní psychologie*. Praha: Karolinum 2006, s. 99

2 SNOUBENECKÉ PŘÍPRAVY NA MANŽELSTVÍ

Příprava na manželství nebo také snoubenecká příprava není jen konkrétním časovým úsekem před svatbou, ale dlouhodobým a postupným procesem, který začíná už v rodině narozením dítěte a končí v dospělosti - právě uzavřením manželství. Proto také není jen soukromou záležitostí snoubenců, ale týká se všech, kteří mají vliv na výchovu a formování osobnosti a jejich pohledu na manželství a rodinu.

Snoubenecká příprava, kterou se konkrétně ve své práci zabývám, je obdobím vážné známosti, kdy se partneři společně, vědomě a dobrovolně rozhodli vstoupit do manželství. Moje osobní zkušenost lektora při setkávání se se snoubeneckými páry je z prostředí Římskokatolické církve, kde je příprava na manželství vyžadována. Tyto přípravy, které ve své práci popisuji, mají mimo jiné tedy i duchovní podtext, protože probíhají pod již zmíněným Centrem pro rodinu a sociální péči Hodonín, ale také ve spolupráci s děkanstvím Hodonín. Přicházejí k nám tedy páry, které mají zájem o církevní sňatek. Ovšem možná zajímavostí je, že většina těchto jednotlivců, byla kdysi v dětství pokřtěna, ale jinak praktický křesťanský život vůbec nežije, mnohdy ani nevěří v Boha.

Zamýšlím se proto nad smyslem a významem těchto příprav, a zda by nemohly posloužit i snoubencům před civilním sňatkem. Důvodem je fakt, že na vše v životě je důležité se připravovat a na manželství, které utváří základ společnosti a vzor dalších vztahů, se většina lidí nepřipravuje vůbec.

2.1 Význam a smysl snoubeneckých příprav

„Ještě nikdy jsem se neseťkal s manželi, kteří by uzavřeli manželství s úmyslem, aby jeden druhému zkažili život. Většina lidí chce mít milujícího, chápavého partnera, který jim bude oporou. Jsem přesvědčen o tom, že nejrychlejší cestou, jak takového partnera získat, je sám se stát milujícím a chápavým partnerem, který druhého podporuje...“

Gary Chapman

Důvodů, kvůli kterým snoubenci chtějí církevní sňatek, bývá spousta. Nejčastější jsou, že v kostele je hezčí prostředí než na radnici, rodiče nebo babička si to takhle přejí nebo zkrátka protože obřad v kostele na ně působí slavnostněji. Snoubenci, kteří praktikují víru ve svém každodenním životě, často uvádí, že chtějí „zpečetění“ jejich lásky před Bohem a chtějí naplňovat slova manželského slibu, ne pouze říci ano, jak tomu bývá na radnici.

Dalo by se říct, že v širším slova smyslu je cílem snoubeneckých příprav pomoci každému najít své místo v životě na základě osobního zrání a odpovědného rozhodování.

V užším pohledu je cílem pomoci snoubencům dobře využít období známosti, pomoci jim prohloubit vztah na základě vzájemné komunikace a společných diskuzí a přispět tak k hodnotnějšímu a stabilnějšímu manželskému vztahu a lepší výchově dětí, které z tohoto svazku mohou vzejít.²¹ Na základě těchto cílů pomáhají také snoubenecké přípravy k podporování a udržování základních hodnot v celé společnosti.

Dle mého názoru ovšem za ideální předmanželskou přípravu lze považovat dobře fungující manželství potažmo rodinu, kde v harmonickém a vyváženém prostředí mohou děti naprosto přirozeným způsobem „nasávat“ nejen bezpodmínečnou lásku svých rodičů, ale také vzory mezilidských vztahů, ať mezi jednotlivými členy rodiny nebo k širšímu okolí.

²¹ TRAXLER, L. a kol. *Příprava snoubenců na manželství*. Pardubice: Mlejnek s. r. o. 1992, s. 9

2.2 Průběh jednotlivých setkání

„Argument podepřený skutky člověka má větší váhu než ten, který oplývá slovy.“

Isokrates

Setkání probíhají v rodinném prostředí lektorského páru. Počet snoubeneckých párů není jasně dán, ale většinou se týká skupiny čtyř až pěti párů. Lektorský pár má na starost zorganizování chodu celého kurzu, ale i tematický obsah každého setkání. Jedná se o šest setkání v intervalech, na kterých se zúčastněné páry shodnou (četnost setkání bývá většinou v průměru čtrnácti dní až měsíce). První tzv. „nulté setkání“ probíhá vždy první pátek v měsíci v pastoračním centru Hodonín, kterého se zájemci zúčastní a kde dostávají první pokyny k průběhu celých snoubeneckých příprav. Párům je představen hlavní cíl a záměr těchto příprav a je jim vysvětlena důležitost komunikace mezi nimi, která tvoří základnu partnerského soužití. Podle data svatby jsou rozděleni do konkrétních skupin. Dostávají termín prvního setkání, přesnou adresu místa konání a první otázky k vzájemnému prodiskutování.

Na začátku prvního setkání bývá samozřejmě vzájemné představení se a seznámení s průběhem chodu celého kurzu. Probíhá také stanovení všech dalších konkrétních termínů, aby jim mohla být dána případná priorita v diáři všech zúčastněných. Každé setkání probíhá ve večerních hodinách (většinou od 19.00 – 22.00hod.) - ovšem vždy po dohodě, dle zájmu a potřeb jednotlivých párů, přesto pod podmínkou předání důležitých informací k danému tématu.

Jednotlivá témata jsou postupně probírána tak, aby na sebe navazovala. Úkolem lektorů je vést snoubence především k zamyšlení a případné diskuzi ve skupině. Aktivitu též podpoří nějaká příjemná interakce, která zpestří společné chvíle a pomůže vnímat probírané téma např. jiným úhlem pohledu. Nezbytnou součástí je také prostor pro dotazy, ať už k tématu nebo týkající se jakékoliv jiné problematiky.

Atmosféru celého setkání podpoří příjemné občerstvení, které je součástí všech večerů.

2.3 Tematické okruhy předmanželských příprav

„Málokdy se sami připoutáme k osobě člověka, který by nás chtěl spoutávat.“

Joseph Joubert

Mezi tematické okruhy jsou zahrnuty důležité oblasti života, které svojí přirozeností zasahují nejen do manželského soužití, ale utváří každodennost většiny z nás.

V této kapitole stručně charakterizují jednotlivé tematické okruhy:

1. Období známosti a zralosti pro manželství

Zamilovanost považujeme za podmínku perspektivního vztahu. Většina úspěšných vztahů touto fází také skutečně prochází. Vztahy založené jen z rozumu mohou být časem dost labilní. Zamilovanost však nasazuje často až příliš růžové brýle. Osudová rozhodnutí bychom proto měli raději odložit až do chvíle, kdy jsme schopni na druhém vidět i jeho chyby, a přesto s ním chceme žít.

Nezanedbatelnou roli pro odhad perspektivy vztahu hraje také rodinné zázemí obou partnerů. Podobnost s prostředím, ve kterém vyrůstali je nespornou výhodou (vesnice - město, vilka - panelák, malá - velká rodina...). Také podobnost původních rodin (tzv. orientačních) soužití usnadňuje. Nejsilněji jsou přebírány modely rozdělení moci v rodině, míra otevřenosti či uzavřenosti rodiny vůči okolí, styl komunikace a způsob distribuce financí. Zájem o to, v jakých rodinných vztazích partner vyrůstal, není tedy nemístnou zvědavostí, ale prevencí budoucích zklamání. Chcete-li se dozvědět, jaký asi bude váš partner za 20 až 30 let, pozorně si prohlédněte jeho rodiče.²² Období známosti je třeba správně využít a svého nastávajícího si „dobře proklepnout“.

Co se týče zralosti pro manželství, určitě se nedá přesně určit. Někdy se vstupuje do manželství s nejasnými pocity nebo s kapkou nerozvážnosti, ale důležitá je chuť na sobě pracovat a osobnostně růst.

²²*Snoubenecká setkání v rodině* [online]. © 1998 [cit. 2012-31-10]. Dostupné z: <http://snoubenci.asczech.cz/?a=1&b=96&id=1672>

Plná emocionální dospělost je spíše ideálem, k němuž se přiblíží jen velmi málo osob, přesto je jednou z nejdůležitějších charakteristik člověka. Je přece rozdíl, máme-li před sebou člověka zralého, uvážlivého, s respektem k právům druhých, hledajícího, jak nejlépe problém vyřešit, nebo člověka zatíženého traumaty z dětství, z nichž ještě nevyrostl. Při pozornějším pohledu lze vidět, že nezralí lidé mají dost výrazné tendence k egoismu, pocitům křivdy nebo k nedostatku sebekritičnosti.

Zralý jedinec má větší uspokojení z dávání než braní, má schopnost vytvářet a budovat trvalé vztahy, je osvobozen od strachu a dává přednost stabilitě osobních vztahů. Každý má své určité nadání nebo osobní charisma. Důležitý je posun od „zdeděného“ k tomu, co chceme předávat dál dětem.²³

2. Rozdílnost muže a ženy a řešení konfliktů, hádek a krizí

Jsme různí v tom, jak vypadáme, mluvíme a smýšlíme, jaké jsme měli rodiče, co jsme prožili v dětství a v průběhu dospívání a tedy se různíme i v pohledu na manželství, rodičovství, rozvod či nevěru. Existují však různosti, které hrají v manželství důležitou roli. Jsou to podněty, na které se reaguje emočně různě, a proto lze říci, že partnery tyto emoční reakce odlišují. Je třeba o těchto odlišnostech vědět, aby v pozdějších dobách nebyly rozdělovatelem. Takže je dobré si ještě před svatbou objasnit, co koho těší, baví, co se komu líbí, aj. Pokusit se nalézt řešení budoucího manželského života tak, aby vyhovoval oběma.²⁴

Řekněme si nyní, co je to krize. „*Krize je událost vně nebo uvnitř rodiny, která naruší obvyklé způsoby interakcí, a tudíž vyžaduje změnu v rodinném systému.*“²⁵

Většina mladých párů si neuvědomuje a mnohdy ani nepřipouští, že jejich soužití bude procházet krizemi. V každém rodinném systému dochází k různým napětím a konfliktům. Konflikt je třeba brát jako součást rodinného a partnerského soužití. Lišíme se však v tom, jakým způsobem na konflikty a krize reagujeme, jak je zvládáme a jaký význam jim připisujeme. Nelze se jim vyhnout kvůli jedinečnosti všech členů rodiny, kteří mají každý své a často různé potřeby, styly prožívání i reagování, způsob komunikace atd.

²³ BAKALÁŘ, E a kolektiv autorů. *Rozvodová tematika a moderní psychologie*. Praha: Karolinum 2006, s. 87 - 98

²⁴ PLZÁK, M. *Manželský svár*. Brno: ERA group spol. s. r. o. 2002, 1. vyd., s. 38 - 39

²⁵ ŠPATENKOVÁ, N. a kolektiv. *Krize*. Praha: Grada Publishing, a. s. 2004, 1. vyd., s. 73

Rodina si musí umět zachovat svou kontinuitu a identitu a současně reagovat na změny, které zevnitř nebo vně přichází. Krize je z pohledu laické veřejnosti období nepříjemné, zatěžující, často i dramatické. Zahrnuje však možnost změny, naději a šanci na zlepšení situace. V této době se vzájemný vztah manželů mění, ubývá zamilovanosti a romantiky, pod vlivem zkušeností se vytrácejí dřívější iluze. V době manželské krize jsou citlivěji vnímány rozdíly mezi partnery i jejich negativní vlastnosti.²⁶

3. Duchovní život

Úroveň duchovního života může zcela zásadně ovlivnit život manželů. Dovolují si říct, že duchovní oblast má každý ukrytou hluboko uvnitř svého nitra. Dá se o této oblasti hovořit jako o něčem tajuplném, záhadném nebo až intimním. Největší úskalí přináší diametrální rozdílnost partnerů ve vnímání duchovního světa nebo naprosto rozdílné vyznání. Je proto třeba snoubence přivést k vnímání duchovní oblasti jako něčeho, co do manželství patří, a stejně jako v jiných oblastech i tady je třeba dojít vzájemného souladu. Důležitá je také dohoda, jaké duchovní hodnoty budou předávat později svým dětem.

4. Poslání manželství a manželský slib

Manželství by mělo být oběma partnerům podstatnou pomocí k dozrání jejich osobnosti, k naplnění toho, co jim bylo dáno do vínku a k prospěchu celé společnosti. Jako muž a žena jsme povoláni, abychom se navzájem milovali a doplňovali. Ačkoliv je osobnost každého z manželů zachována, vytvářejí vnitřně i navenek nový jednotný organismus. Posláním manželství by mělo být vytvoření podmínek a přirozeného prostředí pro harmonický vývoj případných dětí.

Římskokatolická církev považuje manželství za svátost, kterou si manželé udělují vyjádřením manželského slibu před kvalifikovaným zástupcem církve a dvěma svědky při svatebním obřadu. Spočívá v dobrovolném a láskyplném oboustranném odevzdání se a přijetí se. Plné znění slibu, který si ve slavnostní chvíli svatebního obřadu snoubenci říkají navzájem: „*Já, ... (křestní jméno) odevzdávám se tobě, ..., a přijímám tě za manžela*

²⁶ ŠPATENKOVÁ, N. a kolektiv. *Krize*. Praha: Grada Publishing, a. s. 2004, 1. vyd., s. 73 - 74

(manželku). Slibuji, že ti zachovám lásku, úctu a věrnost, že tě nikdy neopustím, a že s tebou ponesu všechno dobré i zlé až do smrti. K tomu ať mi pomáhá Bůh. Amen.“²⁷

Slova slibu jsou se snoubenci podrobně rozebrána a objasňován význam, který skrývají v konkrétním každodenním životě.

5. Sexualita

Je pravdou, že v životě mladého člověka nastane období, kdy u něho sexualita převládne a bude dominantou jeho postojů a hodnocení druhých lidí i sebe samého. Je to období nesmírně důležité, a proto je potřeba o sexualitě mluvit. Ale pouhá sexualita by neměla tvořit celou osobnost člověka. Jsme bytosti složitější a různé složky naší osobnosti musí být v rovnováze. K objasňování nejpřirozenější a nejkrásnější události lidského života, čímž je plození a narození dítěte, je třeba odložit ostych.²⁸

Neubert hovoří o termínu sexuální pedagogika, kterou považuje za součást všeobecné pedagogiky. Jejím cílem je včlenit pohlavní život, nepřeceňovaný ani nepodceňovaný, do zdravého a šťastného života. Takzvané poučení o plození má v sexuální pedagogice svůj nezastupitelný význam.²⁹

Mohli bychom sexualitu omezit pouze na potěšení, které poskytuje intimní styk, ale takový přístup by znamenal opomíjení pocitů a úmyslů, které je doprovázejí. Lidská sexualita totiž není živočišnou sexualitou, která by byla podřízena pouze zákonu pudu a rozmnožování. V rámci manželství by měl být pohlavní styk především výrazem manželské lásky a úcty. V této perspektivě bude sexualita vzkvétat, čím více bude láska mezi manželi vitálnější.³⁰ Partner by měl být nejdůležitější osobou v našem životě a nejdůležitější prioritou vůbec. Dobrý vztah v manželství je založen na tom, že se partneři snaží jeden druhého potěšit, že jsou k sobě navzájem citliví a vnímají partnerovy citové i sexuální potřeby. A o jaké potřeby se vlastně nejčastěji jedná? U žen je to především láska a náklonnost, otevřenost

²⁷ TRAXLERr, L. a kol. *Příprava snoubenců na manželství*. Pardubice: Mlejnek s. r. o. 1992, s. 39 - 53

²⁸ MAREŠ, K. *I z nich budou jednou rodiče*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1981, s. 56 - 57

²⁹ NEUBRT, R. *Nová kniha o manželství*. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství 1966, s. 234

³⁰ DOLLIÉ, H. *Ženy, milujte své muže!* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2008, s. 29

a komunikace a nasazení pro rodinu. U mužů se jedná o sexuální uspokojení, úctu (pocit vědění, že jsou důležití) a užitečnost ve smyslu, že ho někdo potřebuje.³¹

Peltová konstatuje, že „*podle mnoha příslušníků mladé generace není nic nudnějšího než se milovat pořád dokola, celá léta se stále stejným člověkem. Nejnovější studie však dokazují pravý opak. Dlouhodobý vztah, v němž jste společně překonali bouře a úskalí, vytrvale hledali vzájemný soulad a porozumění, spolu se smáli těm stále stejným vtipům, vytváří prostor pro hluboce intimní, intenzivní a plné sexuální prožitky.*“³²

Matoušek uvádí, že stoupla tolerance k předmanželským experimentům v partnerských vztazích a k předmanželskému sexu. Dále uvádí, že podstatné je, že společnost našeho typu (postmoderní) vůbec nereguluje výběr partnera pro manželství. Rozhodnutí založit rodinu je osobní záležitost. Každý pokus o zásah do volby by kandidáti manželství nesli jako zasahování do nejsoukromější oblasti života.³³

Důležitou stránkou lidské sexuality je také regulování plodnosti, ať už přirozenou nebo umělou formou, a vyjasněná stanoviska mezi partnery k řešení případné neplodnosti.

Stále diskutovanou a nevyřešenou otázkou je sexuální výchova u dětí. Má probíhat pouze v rodině nebo také ve škole a jaká forma předávání těchto informací je vhodná? Na tyto a další otázky hledají odpovědi jak politici, pedagogové, psychologové, tak v neposlední řadě samotní rodiče. Rovněž sociální pedagogika by v této široké problematice mohla být nápomocna svým mezioborovým zaměřením. Např. prostřednictvím metodiků prevence na školách, sociálními pracovníky při práci s rodinami aj.

Pšenička uvádí, že základním kamenem, ze kterého by měla vycházet výchova k zodpovědnému rodičovství i k zodpovědné sexuální výchově je výchova celková, myšleno fyzická, psychická i duševní. Všechny oblasti výchovy jsou mezi sebou nerozlučně spojeny a navzájem se prolínají. „*Rodiče mohou změnit svět tím, že vyvedou z rodinného hnízda takové děti, které budou usilovat o dobré mezilidské vztahy, o ideály*

³¹ LEMAN, K. *Sex začíná v kuchyni*. Praha: Návrat domů 2009, s. 8

³² PELTOVÁ, N. V. *Umění komunikace*. Praha: Advent – Orion s. r. o. 2006, 2. vyd., s. 129

³³ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství Slon 2003, s. 47, 133

lásky, přátelství, skromného života, hledat dobré vzdělání a připravovat se na svou úlohu vychovatele.“³⁴

Jak toho dosáhnout? Je důležité, aby tato výchova byla především pravdivá. Pravdivost nespočívá pouze v informovanosti o sexualitě, ale ve formaci osobnosti jedince. V utváření zdravých postojů a zodpovědného jednání. Je třeba, aby veškeré informace dostávaly svou tvář, byly přiměřené věku dítěte, jeho chápavosti a „životní zkušenosti“. Rodiče jsou zodpovědni za to, co dětem sdělují. Pro odpovědnou sexuální výchovu nestačí jen výchovné poučování rodičů, které je v některých případech zvláště u dopívajících dětí také na místě, ale může se plně naplnit jen tehdy, jsou-li v dítěti uloženy odpovídající zkušenosti získané dlouhodobým příkladem rodičů.

Mladá generace je ohrožena především chybami svých rodičů, vychovatelů a vstřebáváním konzumního stylu společnosti. Klíčem ke změně je vlastní sebevýchova. Nejpříznivější dobou k proměně života je doba na začátku manželství, nejlépe již před manželstvím. Jde o to, aby partneři pochopili, že vlastní sebevýchova, ve které si budou vzájemně pomáhat, je nejlepším klíčem ke štěstí jejich dětí.³⁵

6. Praktický život a výchova dětí

Ostatně jako ve všech oblastech i v této praktické oblasti života je třeba si udělat jasno. Domluvit se, kde budou mladí manželé bydlet (v případě generačního soužití si umět ujasnit pravidla). Jak budou finančně hospodařit – jeden nebo dva účty? Kdo a co bude hradit a jak by financování zařídili, kdyby jeden z nich zůstal bez příjmů. Důležitá je snaha o osamostatnění se od rodičů a samostatné finanční hospodaření, schopnost postavit se na vlastní nohy a naučit se žít na takové úrovni, na kterou příjmy stačí. Rodiče by neměli zasahovat do vztahu mladých manželů a měli by nechat veškeré rozhodování na nich i s rizikem, že si ponесou následky.

Faktorem, který působí v civilizovaných společnostech, je tempo společenských změn. Pro každou další generaci platí poněkud jiné zvyklosti týkající se výkonu manželských rolí a fungování rodiny. I na úrovni jedné generace vedle sebe existují různé modely rodinného

³⁴ PŠENIČKA, O. *Sexuální výchova v rodině*. Hradec Králové: Hnutí rodina 1995, 2. vyd., s. 303

³⁵ PŠENIČKA, O. *Sexuální výchova v rodině*. Hradec Králové: Hnutí rodina 1995, 2. vyd., s. 75, 303

chování, přičemž žádný z nich není považován jako univerzální, ani jako závazný. V životním stylu lidí ve vyspělých společnostech je mnoho změn: lidé často mění zaměstnání, bydliště nebo jsou nezaměstnaní. O manželství a rodině pak člověk může uvažovat stejně – jako o dočasné smlouvě, což není v pořádku.³⁶

Každý člověk potřebuje být v průběhu svého vývoje emočně akceptován, aby se zbavil nejistoty a potvrdil si prostřednictvím jiné osoby svůj vlastní význam, svou hodnotu. Jiným způsobem, jak se zdá, nelze dospět ke schopnosti zaujímat pozitivní citový vztah k jiným osobám, ani k sobě samému.³⁷

Další velmi širokou oblastí, kterou zahrnuje praktický život manželů, je předpoklad, že budou mít děti, a tedy je třeba se domluvit, jakým způsobem budou přistupovat k rodičovství. Výchova dětí není jednosměrný proces, nepůsobí jen rodiče na děti, nýbrž i děti na rodiče. O výchově bychom mohli přechíst spoustu literatury, ale přesto je patrné, že originalita každého člověka do ní vnáší neustále nové rozměry a cesty. Výchova je celoživotním procesem, ale také náročným úkolem, který je naložen na bedra rodičů již při početí. Jsou to právě rodiče, kteří by měli dítěti ukázat a vysvětlit, o čem je lidský život. Kašparů ve své knize říká, že „*lidský život je o vztazích*.“³⁸

Konečným cílem je vychovat dítě (nebo děti) tak, aby se staly zralými a zodpovědnými dospělými lidmi. Všechny stránky vývoje dítěte si žádají pevný základ a tím je láska.³⁹ Z lásky manželské vyrůstající láska rodičovská, ale hlavně bezpodmínečná.

Aby vůbec snoubenci uvažovali o manželství, musí mít oba vzájemně zjištěno, že jsou lidmi pracovitými a spolehlivými. Líný a nespolehlivý člověk se v manželství nezmění. Měli by oba dokázat pracovat a plnit své sliby. V čase snoubenectví musí být některé základní úlohy vyjasněny, protože při zásadních neshodách lze přece jen dospět k závěru, že nejsme-li schopni se dohodnout teď, nebudeme schopni se dohodnout ani po svatbě.⁴⁰

³⁶ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: sociologické nakladatelství Slon 2003, s. 133

³⁷ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum 1999, s. 322

³⁸ KAŠPARŮ, M. *O bludných kružích a bludných kamenech*. Brno: Nakladatelství Cesta 2011, s. 9

³⁹ CHAPMAN, G., CAMPBELL, R. *Děti a pět jazyků lásky*. Praha: Návrat domů 2002, s. 4

⁴⁰ PLZÁK M. *Manželský svár*. Brno: ERA group spol. s. r. o. 2002, 1. vyd., s. 83 - 84

2.4 Osobní (lektorská) zkušenost s přípravami

„Cesta je víc než cíl.“

Autor neznámý

Snoubeneckým přípravám se spolu s manželem věnujeme jako lektoři třetím rokem. Jsou pro nás velmi obohacující zkušeností jak v oblasti manželského života, tak i na úrovni osobního prožívání a setkávání se s těmito mladými lidmi. My sami jsme prošli snoubeneckou přípravou na manželství, která nám nejen pomohla pravdivě nahlédnout do světa manželství, ale také rozpoznat váhu našeho rozhodnutí.

Setkávání se snoubeneckými páry s sebou nese spoustu oboustranné tolerance a pochopení. Snoubenci přicházejí z nejrůznějších rodinných poměrů a s předsudky nejen vůči manželství, ale také vůči Římskokatolické církvi. Člověk je někdy až fascinován jejich neznalostí a naivitou v určitých oblastech, ale na druhou stranu jejich upřímností a otevřeností se dovědět něco nového. Přestože se tyto přípravy odehrávají pod hlavičkou Římskokatolické církve a jejich důvodem je uzavření církevního sňatku, musí být veškeré informace podávány srozumitelně, protože většinu účastníků kurzů tvoří nepraktikující věřící a nevěřící.

Na základě této zkušenosti si dovoluji konstatovat, že přípravy by mohly pomoci nahlédnout na manželství jako na něco pozitivního a být přínosem i párům, které chtějí uzavřít sňatek civilní. Při hodnocení přípravy na manželství samotnými snoubenci se setkáváme s pozitivní odezvou i u nevěřících. Jeden nevěřící účastník konstatoval, že by přípravy nazval „předmanželskou poradnou“ týkající se toho, co v manželství může člověka potkat a jak je vhodné se s těmito těžkými situacemi co nejlépe vypořádat.

Často se stává, že přesto, že spolu snoubenci žijí už i několik let ve společné domácnosti, nemají vyřešených spoustu otázek, ať už týkající se praktických věcí nebo mezilidských vztahů. Je smutné, že nežijí spolu, ale vedle sebe a vlastně se mnohdy ani neznají, což si někdy mohou uvědomit na základě některých praktických cvičení během příprav.

Jsem si vědoma toho, že předmanželská příprava nezachrání všechna manželství před případnými problémy a že i po jejím absolvování se manželství mohou rozpadnout. Nedá mi to ovšem nemyslet na všechny ty děti, které případnými nesoulady rodičů nebo samotným rozvodem nesmírně trpí a toto zranění si s sebou většinou nesou do dalších partnerských vztahů, takže se jedná o pomyslný začarovaný kruh.

Matějček říká: „*Co děti nejvíce potřebují? Odpověď je složitá i jednoduchá zároveň. Děti potřebují mnoho věcí, ale snad nejvíce jistotu ve vztazích k lidem z nejbližšího okolí - rodičů. Je to pocit jistoty a bezpečí sami v sobě, ve svém vztahu k němu*“.⁴¹

Dle mého názoru, využití předmanželských příprav by mohlo mít příznivý dopad nejen na rozvodovost, ale i na utváření lepší společnosti a vztahů v ní.

⁴¹ MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíce potřebují*. 1. vyd. Praha: Portál 1994.

3 VYUŽITÍ SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY V OBLASTI SNOUBENECKÝCH PŘÍPRAV

„Mysl je trochu jako zahrada. Když jí nedodáváme výživu a nekultivujeme ji, zaroste plevelem.“

E. G. Hall

Snoubenecké přípravy probíhají především na základě znalostí z oblasti pedagogiky a psychologie. Je zde ovšem možné při toku informací využít také poznatky filosofie, práva, teorie výchovy aj. Při organizaci kurzů a práci se snoubenci se užije také schopnost řízení, rétorické schopnosti a praktické dovednosti (jako např. práce s flipchartem nebo PowerPointem).

Kraus poukazuje na dvě hlavní oblasti působení sociální pedagogiky. Podle něj by se sociální pedagogika, která je v první řadě pedagogikou (předmětem zkoumání je výchovný proces), měla zabývat pouze problémy, které už neřeší žádná jiná oblast pedagogiky. Tímto dospěl k dvěma oblastem a těmi jsou prevence a terapie. Jako sociálně pedagogickou prevenci chápeme působení sociálního pedagoga v oblasti výchovy, kde je hlavním faktorem působení na rozvoj osobnosti a prostředí. Jde tedy o rozbor aspektů působících v prostředí rodiny, vrstevnických skupin a společenských organizací. Sociálně pedagogická terapie se potom má zabývat výchovou či převýchovou takových jedinců.⁴² Dle mého názoru by snoubenecké přípravy na manželství takovou oblastí sociální pedagogiky, kterou se zatím ve společnosti nikdo nezabývá, mohly být.

⁴²Wikipedie otevřená encyklopedie [online]. © 2012 [cit. 2012-02-11]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soci%C3%A1ln%C3%AD_pedagogika

3.1 Sociální pedagog jako lektor

„Průměrný učitel vypráví. Dobrý učitel vysvětluje. Výborný učitel ukazuje. Nejlepší učitel inspiruje.“

W. A. Ward

V pedagogickém slovníku je lektor definován jako: „*Pedagogický pracovník zejména vysoké školy*“ nebo také jako „*odborník řídící a realizující různé formy vzdělávání dospělých*“.⁴³

Původní význam slova lektor neboli „předčítatel“ se váže ke starému Římu, kde otrok měl povinnost předčítat svému pánovi. V anglicky mluvících zemích je pojmem lektor označován ten, kdo dává přednášky. Českému významu slova odpovídá spíše označení učitele s vysokoškolským vzděláním, který se zaměřuje především na výuku studentů zejména v oblasti praktických znalostí a dovedností a nezabývá se vědeckou prací.⁴⁴

Jedná se o kompetentní a charakterní osobu, se schopností zaujmout lidi a naučit je potřebné znalosti či dovednosti. Tedy někdo, kdo nejen zná a umí, ale bude také na lidi pozitivně působit, odhadne „problemáře“, pomůže prosadit myšlenku. Někdo s charismatem, kdo zanechá v posluchačích silnou stopu. Obraz lektora je složen z prvků ovlivnitelných a neovlivnitelných. Mezi ty druhé patří například naše osobní tempo, stresová odolnost nebo temperament. S nimi těžko můžeme něco dělat. Ovlivnitelné prvky jsou pak např. image, způsobilosti a hodnoty. Můžeme je posilovat, prohlubovat jednotlivé prvky, pracovat na zmírnění slabých stránek a posilovat ty silné. Cest a nástrojů je naštěstí mnoho.⁴⁵

Velmi potřebnou až nezbytnou dovedností každého lektora je rétorika, která však bývá poněkud podceňována. Heinrichs, který píše o rétorice, říká: „*nepotřebujete silné emoce, abyste přiměli publikum změnit názor. Ochota poslouchat může být tím nejlepším*

⁴³ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, s. r. o. 2003, s. 113

⁴⁴ PRŮCHA, J. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál 2009, 1. vyd., s. 437

⁴⁵ MEDLÍKOVÁ O. *Lektorské dovednosti*. Praha: Grada Publishing, a. s. 2010, s. 20, 30

rozpoložením pro racionální diskuzi.“⁴⁶ Jinde uvádí, že každý lidský smysl má svůj vlastní přesvědčovací význam a formu, které je třeba při předávání informací dostatečně využívat. Pokud chceme, aby naše rétorika fungovala, musíme znát rétorické vlastnosti každého lidského smyslu a podle toho také volit formu sdělení.⁴⁷

Většina uvedených lektorských dovedností je v přímé úměře s osobností sociálního pedagoga. Když vezmeme v úvahu znalosti, které sociální pedagog při svém studiu získá, dostáváme téměř ideální osobnost pro práci se snoubeneckými páry.

3.2 Sociální pedagogika a možnosti prevence

„Vydát se nevyšlapanou cestou může být velký nerozum, ale i velká odvaha...“

autor neznámý

Prevence (z lat. *praevenire*, předcházet) znamená soustavu opatření, která mají předcházet nějakému nežádoucímu jevu - například nemocem, drogovým závislostem, zločinům, nehodám, neúspěchu ve škole, sociálním konfliktům, násilí, ekologickým katastrofám a podobně. Taková opatření se nazývají preventivní.⁴⁸

Předmětem sociální pedagogiky jsou sociální aspekty výchovy a vývoje osobnosti a zaměřuje se na celou populaci ve smyslu vytváření souladu mezi potřebami jedince a společnosti. Oblastí zájmu sociální pedagogiky je mimo jiné i předcházení vzniku a rozvoji negativních vlivů ve společnosti, tedy sociální prevence.

Je třeba si uvědomit, že žádná prevence nemůže zafungovat v tom smyslu, že určitý negativní jev zcela vymytí. Může být tedy pouze prostředkem, jak lze ovlivňovat jevy, které chceme měnit. Řezníček za prevenci považuje záměrné, cílové a systematické

⁴⁶ HEINRICHS, J. *Rétorika pro každého*. Brno: Computer Press, a. s. 2009, s. 29

⁴⁷ HEINRICHS, J. *Rétorika pro každého*. Brno: Computer Press, a. s. 2009, s. 227

⁴⁸ *Wikipedie otevřená encyklopedie* [online]. © 2012 [cit. 2012-02-11]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Prevence>

působení a nikoli opak. Zdůrazňuje, že není možné za prevenci považovat cokoli, jakoukoli „činnost“ prováděnou kdykoli a že ji nemůže provádět kdokoli. Preventivní činnost nebo její obsah musejí mít jasně formulovaný a vyjádřený cíl, tedy očekávání toho, co chceme změnit a také prostředky, kterých k tomuto cíli využijeme.

Prevence má tedy smysl pouze tehdy, je-li prováděna systematicky a plánovaně. K tomu, aby boj proti sociálním problémům byl účinný, je nutné včasné, dlouhé a systematické působení a dále využívání více strategií, které musejí být navzájem provázané. Za optimální strategii se považuje také posilování a podpora pozitivních podmínek již daného systému.

Aby byla prevence efektivní, je třeba včasnost a dlouhodobost, které musí logicky začít pracovat nejlépe několik let předem. Čím dříve prevence začíná, tím je ve výsledku efektivnější. Nahodilé a jednorázové akce nemají příliš pozitivní efekt. Správně navržený systém prevence je tedy věc mezioborová. Jednotlivé obory a instituce spolu musí spolupracovat a navrhnout optimální řešení s jasně stanoveným cílem.⁴⁹

3.3 Vliv sociální pedagogiky na zlepšení situace

„Není pravdou, že věci neměníme, protože jsou těžké. Jsou těžké, protože je neměníme.“

Seneca

Sociální pedagogika rozebírá výchovné vlivy, které vycházejí z prostředí, a určuje zásady pro organizaci prostředí z hlediska potřeb výchovy. Snaží se respektovat vlivy prostředí a ovlivnit je. Je to disciplína pedagogická, protože vlivy prostředí používá záměrně k výchovnému působení. Zaměřuje se na prostředky, ale i na metody svého působení.

⁴⁹ KRAUS, B., SÝKORA, P. *Sociální pedagogika I.* Brno: Institut mezioborových studií 2009, s. 56 - 60

V širším pojetí je sociální pedagogika chápána jako péče o vzdělání širokých lidových vrstev - tedy i jako péče osvětová. Má pomáhat všeobecnému a odbornému vzdělání dospělých, jako předpoklad pro jejich lepší uplatnění v osobním i společenském životě. Zkoumá výchovné vlivy sociálních podmínek při rozvoji jedince i společenských skupin. Bývá také chápána jako určité stádium či směr pedagogiky, v němž se klade důraz na sociální charakter výchovy, na její cíle, na fakt, že objekty i subjekty výchovy jsou nejen jednotlivci, ale i celé sociální skupiny (škola, třída, rodina).

Cílem sociální pedagogiky je usměrňovat vlivy prostředí tak, aby člověku pomohly uvolňovat jeho lidský potenciál a vést k odpovědnému životu. To má zlepšit fungování společenských vztahů a zdokonalit společenskou integraci. Úkolem sociální pedagogiky, kromě zkoumání a rozvoje na poli teoretickém, by mělo být především hledání optimálních forem pomoci člověku v jeho životě v rozličných typech prostředí a kompenzování jeho nedostatků.⁵⁰

K možnostem řešení a náprav v oblasti předmanželské přípravy by mohla velmi přispět právě sociální pedagogika, ať už výchovou a vzděláním sociálních pedagogů, ale také preventivním působením v rozsáhlé síti vztahů partnerských, rodičovských, generačních.

Někteří lidé vstupují (pokud se vůbec rozhodnou pro sňatek) do manželství nezralí, bez základních znalostí nebo ještě se špatnou zkušeností z vlastní rodiny. Řešit tyto problémy těsně před svatbou, nebo dokonce až v manželství už bývá většinou obtížné, až nemožné. Proto by bylo mnohem lepší se přípravou jedinců, kteří budou jednou vstupovat do partnerských vztahů, zabývat už mnohem dříve - a to na základních a středních školách. Postupně mladým lidem jednotlivé a důležité oblasti života objasňovat a pravdivě vysvětlovat, zvláště pokud vyrůstají v disharmonickém prostředí. Dalším prostředkem a cestou k výchově a vzdělávání mladých lidí uvažujících o sňatku by mohly být předmanželské přípravy, třeba jako forma celoživotního vzdělávání.

⁵⁰Sociální pedagogika [online]. © 2012 [cit. 2012-01-11]. Dostupné z: http://www.rongce.cz/dokumenty/skripta_VS/S_Socialni_pedagogika.pdf

Sociální pedagogika by měla sledovat současné dění, vědět, čím mladí lidé žijí, nebát se zaujímat hodnotící stanoviska a hlavně dokázat nabídnout možnosti k zlepšení situace ve společnosti.⁵¹

⁵¹ NĚMEC, J. a kol. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido – edice pedagogické literatury 2002, s. 114

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 EMPIRICKÝ VÝZKUM

„Dosud jsem se neseťkal s problémem tak složitým, aby se nestal ještě složitějším, vezmeme-li jej za správný konec.“

P. Anderson

V praktické části jsem použila kvalitativní i kvantitativní výzkum, při kterém zjišťuji individuální názory respondentů na předmanželskou přípravu a na faktory narušující stabilitu manželství v návaznosti na rostoucí rozvodovost v ČR.

Hampl uvádí, že není častou záležitostí provádět kvalitativní výzkum samostatně. Častější bývá kombinace obou - kvalitativního i kvantitativního výzkumu. Přednosti kvalitativního výzkumu jsou podle něj především v zachycení a v interpretaci autentických výroků a chování respondentů.⁵²

Naproti tomu kvantitativní výzkum je metoda standardizovaného vědeckého výzkumu, který popisuje jevy pomocí proměnných, které mají měřit určité vlastnosti. Výsledky takových měření jsou pak zpracovány a interpretovány - například s využitím statistiky. Kvantitativní výzkum se oproti kvalitativnímu výzkumu zaměřuje na rozsáhlejší společenské otázky a zkoumá tedy větší okruh informací.⁵³

Stanovila jsem si, co bude účelem a cílem mého výzkumu a jaké údaje vlastně chci od respondentů zjistit. Dále jsem upravila přesné znění otázek jak pro rozhovory, tak pro dotazníkové šetření a hypotézy, které budou na základě výzkumu potvrzeny nebo vyvráceny. Musela jsem se rozhodnout, od koho potřebná data získám a jakou formou je budu analyzovat.⁵⁴

V dalších kapitolách čtenáře podrobněji seznámím s vybranými metodami, souborem respondentů i získanými výsledky výzkumu.

⁵² HAMPL, S. *Hlavní etapy výzkumu veřejného mínění*. In Šubrt, J. a kol. *Kapitoly ze sociologie veřejného mínění: teorie a výzkum*. 1. vyd., Praha: karolinum 1998, s. 95

⁵³ *Wikipedie otevřená encyklopedie* [online]. © 2012 [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Kvantitativn%C3%AD_v%C3%BDzkum

⁵⁴ KEITH, F. *Punch. Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, s. r. o. 2008, s. 37

4.1 Metody, cíle výzkumu a stanovení hypotéz

„Pokud nevíme, co hledáme, nerozumíme tomu, co najdeme.“

H. Poincaré

Jako metody výzkumu jsem si vybrala v první části strukturovaný rozhovor a v druhé části dotazník. Samotný rozhovor se skládá z desíti otázek. Prvních pět je zaměřeno na údaje týkající se manželského soužití a zbylých pět se týká názoru respondenta na zkoumané téma předmanželských příprav.

Výzkumné otázky k rozhovoru jsou tyto:

Otázky č. 1 - 5 jsou stejné pro všechny páry:

1. Jaká je doba vašeho manželského soužití?
2. Jaký byl váš hlavní důvod vstoupit do manželství?
3. Jaké vnímáte výhody manželství oproti nesezdanému soužití?
Jaké vnímáte nevýhody manželství oproti nesezdanému soužití?
4. Co pro vás znamená stabilita v manželství?
5. Jaká je nejčastější příčina, která negativně ovlivňuje stabilitu vašeho manželství?

Otázky č. 6 – 10 pro páry, které prošly předmanželskou přípravou:

6. Pod jakým vedením jste absolvovali kurz předmanželské přípravy a jak dlouho trval?
7. Je něco, co si z předmanželské přípravy pamatujete?
8. Myslíte si, že měla příprava pro vaše manželství nějaký význam?
9. Na základě vašich odpovědí, myslíte si, že by taková předmanželská příprava mohla snížit rozvodovost v ČR?
10. Jaké jsou podle vás příčiny toho, že se podle statistik každé druhé manželství rozpadá?

Otázky č. 6 - 9 pro páry, které předmanželskou přípravu neabsolvovaly:

Dříve než jsem položila připravené otázky, podrobně jsem jim vysvětlila, jak příprava probíhá, co je její náplň a jak dlouho trvá.

6. Myslíte si, že by taková předmanželská příprava mohla být pro snoubence prospěšná?

7. Kde si myslíte, že by snoubenci, kteří ve své rodině nezažili přirozený vztah muže a ženy nebo kteří vyrůstali v disharmonické rodině, mohly zjistit, jak se k určitým problémům stavět, řešit je, nebo jim dokonce předcházet?

8. Jaké jsou podle vás příčiny toho, že se podle statistik každé druhé manželství rozpadá?

9. Domníváte se, že je možná nějaká prevence rozpadů manželství?

Rozhovor byl uskutečněn s manžely, proběhl zvláště s mužem a zvláště se ženou. Důležitým faktorem vyhodnocování tudíž byla nejen odpověď samotná, ale také případná rozdílnost v odpovědích mužů a žen i v reakcích na jednotlivé otázky.

Přestože rozhovor je považován za jednu z náročnějších metod výzkumu, volila jsem jej záměrně, abych mohla u respondentů nejen autenticky sledovat jejich reakce na připravené otázky, ale také reálně být účastna chvíle odpovědí, a tak moci celý rozhovor korigovat dle potřeby. Domnívám se, že pro získání názorů na téma předmanželských příprav je rozhovor s manžely tou nejvhodnější metodou.

Katrňák říká, že základním úskalím kvalitativního výzkumu je, že nestane-li se výzkumník jeho součástí, nepodaří se mu se zkoumanou oblastí dostatečně splynout, a tak do ní proniknout hlouběji. Naopak stane-li se její součástí, je obtížné zachovat si potřebný odstup. Z tohoto rozporu plyne, že nejslabším článkem kvalitativního výzkumu je vlastně sám výzkumník. Nezáleží proto při výzkumu jen na odpovědích respondentů, ale také na vnímání a osobním zážitku výzkumníka. Je především na něm, jak se získanými informacemi naloží a jakým způsobem je vyhodnotí.⁵⁵

V druhé části empirického výzkumu jsem se rozhodla použít metodu dotazníku. Pelikán konstatuje, že: „*podstatou dotazníku je zjištění dat a informací o respondentovi, ale i jeho*

⁵⁵ KATRŇÁK, T. *Odsouzení k manuální práci: vzdělanostní reprodukce v dělnické rodině*. 1. vyd., Praha: Sociologické nakladatelství 2004, s. 157

názorů a postojů k problémům, které dotazujícího zajímají.“⁵⁶ Dále uvádí, že předností je, že lze současně a stejnou formou oslovit velký počet respondentů a získat dostatečné množství odpovědí z široké populace oslovených. Důležité je dávat si pozor na charakter strukturovaných otázek.⁵⁷ Jsem si vědoma toho, že dotazovaný nemusí uvádět vždy pravdivé odpovědi, ale taková už jsou úskalí této metody.

Dotazník, se skládá z krátkého úvodu, kde se představuji, stručně charakterizuji zkoumané téma a vysvětluji, k čemu data poslouží. Dále zahrnuje čtrnáct otázek. Otázky 1 - 5 se týkají osobních údajů. Jedná se o pohlaví, věk (je rozdělen do čtyř skupin), nejvyššího dokončeného vzdělání, rodinného stavu a formy vztahu, ve které dotazovaný v současnosti žije. Tato informace je důležitá pro celkové vyhodnocení dotazníku.

Otázky 6 - 14 jsou zaměřeny na samotné zkoumané téma týkající se předmanželských příprav. Ptám se na názory respondentů z oblasti manželství, nesezdaného soužití, prevence aj. Dvě otázky nabízí výběr z několika konkrétních odpovědí, u ostatních jsou nabízeny odpovědi ano, spíše ano, spíše ne, ne, nevím. U čtyř otázek žádám respondenta o zdůvodnění odpovědi.

Snažila jsem se při sestavování dotazníku dbát na to, aby se otázky týkaly především zkoumaného tématu a byly jasné a srozumitelné všem věkovým kategoriím.

Na základě těchto požadavků jsem sestavila tyto otázky:

1. – 5. se týkají osobních údajů, jak již bylo uvedeno výše.
6. Vyberte z nabídky 2 problémy, se kterými se manželé nejčastěji potýkají – rozpory v komunikaci, rozdílnost povah a zájmů, nevěra, finance, výchova dětí.
7. Myslíte si, že je manželství v dnešní společnosti ohroženo?
8. Myslíte si, že by mohlo nesezdané soužití („na hromádce“) nějak poškozovat budoucnost manželství?
9. Setkali jste se někdy dříve s pojmem „snoubenecká (předmanželská) příprava“?
10. Myslíte si, že by předmanželská příprava snoubenců mohla být prevencí problémů v manželství?

⁵⁶ PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 1. vyd., Praha: karolinum 2004, s. 105

⁵⁷ PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 1. vyd., Praha: karolinum 2004, s. 105

11. Myslíte si, že by předmanželská příprava mohla být prospěšná? (před každým sňatkem, před církevním, před civilním, nevím, není vůbec potřebná)
12. Kdo si myslíte, že by měl vést předmanželské přípravy? Vyberte pouze jednu z nabízených možností: kněží, psychologové a psychoterapeuti, pedagogové, vyškolené manželské páry, někdo jiný.
13. Uvítali byste jako prevenci rozpadu vztahů, kdyby byly kurzy předmanželské přípravy součástí vstupu do manželství?
14. Myslíte si, že by zavedení předmanželských příprav mohlo snížit rozvodovost v ČR?

Dotazník jsem sestavila tak, aby měli respondenti dostatek místa k vyjádření, ale aby nepřesahoval formát A4 oboustranně.

Cílem výzkumu je zjistit názory respondentů z různého úhlu pohledu (věřící, nevěřící, různé věkové skupiny, různého vzdělání aj.) na konání předmanželských příprav a případné osobní zkušenosti v této oblasti. Obohacující by mohl být též názor dotazovaných, jestli je tato příprava vůbec potřebná a kdo by se jí měl zabývat.

Očekávám, že využitím obou metod – rozhovoru i dotazníku - získám dostatečné informace k tomu, abych mohla potvrdit nebo vyvrátit níže stanovené hypotézy.

„Formulace hypotézy vede badatele ke zlepšení myšlenek, k jejich ukáznění a ke zjednodušení složitého výzkumného pole. Hypotézy naznačují i směry výzkumu.“⁵⁸

Doufám také, že získané názory druhých obohatí mě samotnou a poskytnou mi nový pohled na zvolené téma.

Stanovila jsem tyto hypotézy:

K rozhovoru:

Hypotéza č. 1: Manželství, které prošlo snoubeneckou přípravou je stabilnější než manželství bez přípravy.

Hypotéza č. 2: Téma předmanželských příprav oslovuje více ženy, jak muže.

⁵⁸ PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 1. vyd., Praha: karolinum 2004, s. 45

K dotazníku:

Hypotéza č. 3: Pojem snoubenecká (předmanželská) příprava u více než poloviny dotazovaných respondentů není znám.

Hypotéza č. 4: Mezi nejčastější problémy v manželství patří rozpory v komunikaci.

Hypotéza č. 5: Snoubenecké přípravy jsou prospěšné před každým sňatkem (církevním i civilním).

4.2 Výběr respondentů

Pro mé téma zabývající se předmanželskými přípravami jsem volila respondenty v produktivním věku (18 – 60 let). Období produktivního věku je etapa lidského života, v níž je člověk schopen podávat plný pracovní výkon v souladu s právními normami ovšem v souladu se svým zdravotním stavem.

Vstupem do období produktivního věku začíná proces, který mladého člověka pozvolna zbavuje iluzí a staví ho na pevnou zem. Člověk je zapojen do pracovního procesu, zakládá rodinu, vychovává děti, potýká se s tvrdou realitou života. Produktivní věk je většinou uváděn jako životní období od patnácti let až do doby odchodu do důchodu.⁵⁹ Pro výzkum jsem zvolila právě respondenty v produktivním věku – zajímá mě nejen názor mladé generace, ale i lidí o jednu až dvě generace starší, kteří už na život a na manželství pohlíží jiným pohledem.

Rozhovor byl uskutečněn se čtyřmi manželskými páry (P1, P2, P3, P4). Záměrně jsem zvolila dva páry s delší dobou manželského soužití a dva páry několik málo let po svatbě.

⁵⁹Encyklopedie v pohybu [online]. © 2005-2011 [cit. 2012-26-11]. Dostupné z: http://encyklopedie.vseved.cz/produktivn%C3%AD_v%C4%9Bk

4.3 Vlastní výzkum

„Dobrý badatel je člověk, který vchází do knihovny a nemá nejmenší ponětí o tématu své práce, a pak z ní vychází a je mu do značné míry jasno.“

Umberto Eco

Výzkum probíhal v prosinci roku 2012 a lednu 2013. Dotazníky jsem distribuovala dvěma způsoby: elektronickou poštou a osobním předáním vytištěného dotazníku. Jako cíl jsem si stanovila získat alespoň 100 až 120 zodpovězených dotazníků od všech věkových skupin (18 – 60 let) a u rozhovorů – oslovit čtyři manželské páry (různé délky společného soužití, věřící, nevěřící a rozhovor uskutečnit zvlášť s mužem a zvlášť se ženou).

Prvním způsobem distribuce dotazníku byla elektronická pošta. Bylo rozesláno 60 dotazníků mým známým s prosbou dalšího přeposlání jejich blízkým, kteří odpovídají požadavkům výzkumu. Vrátilo se mi 65 kusů vyplněných dotazníků. Byla jsem mile překvapena zájmem o téma předmanželských příprav a množstvím vrácených dotazníků.

Druhým způsobem distribuce byla tištěná forma dotazníku. Bylo rozdáno 74 dotazníků respondentům, které jsem oslovila při různých příležitostech (např. návštěva ve vinném sklípku, na pracovišti, na ulici, u lékaře atd.). Touto formou distribuce se mi vrátil plný počet rozdaných dotazníků, protože jsem ihned na místě počkala na jeho vyplnění. Takže celkem jsem pro výzkum získala 139 dotazníků.

Rozhovor byl proveden u čtyř manželských párů - dva páry věřící, kteří prošli předmanželskou přípravou a dva páry nevěřící, kteří žádnou přípravu neabsolvovali. Byl uskutečněn zvlášť se ženou a zvlášť s mužem, aby mohly být porovnány případné rozdíly v jejich odpovědích. S osloveným párem jsem si předem sjednala schůzku, kdy rozhovor proběhne. Respondenti byli předem informováni, na jaké téma bude rozhovor probíhat, a také dostali informaci, že rozhovor bude uskutečněn zvlášť se ženou a zvlášť s mužem. Obávala jsem se toho, že kdyby byly u rozhovoru oba společně, hovořili by více ženy, anebo by jejich odpovědi nemusely být tak upřímné, jako když u nich nebude nikdo jiný přítomen. Všechny odpovědi byly nahrány na diktafon a jejich obsah použit pro interpretaci výsledků.

4.4 Analýza a prezentace výsledků výzkumu

„Pokud děláme věci stále stejným způsobem, dostaneme výsledek, který vždy dostáváme.“

A. Einstein

V následující kapitole uvádím prostřednictvím tabulek a grafů výsledky výzkumu z dotazníkového šetření, rozhovory s jednotlivými páry a slovní shrnutí výsledků.

Hlavním cílem mé práce bylo zjistit názory respondentů na předmanželské přípravy jako formu prevence nejčastějších problémů v manželství. Výzkum mi pomohl podívat se na zvolené téma více pohledy. Ať už pohledem mladé generace, která většinou propaguje nesezdané soužití, tak také pohledem lidí dříve narozených nebo manželů žijících ve spokojeném manželství.

Většina dotazovaných vyjádřila zájem a pozitivní přístup ke zkoumanému tématu. Někteří se i dlouze rozepsali o své zkušenosti s předmanželskou přípravou a potvrdili, že vnímají její smysl a využití i ve společenském kontextu. Našli se ovšem i takoví, kteří do dotazníku napsali kritiku i urážky. Tito respondenti považovali téma předmanželských příprav nejen za zbytečné, ale až ohrožující svobodu jednotlivce. Stejně jako při většině diskutovaných témat i tady lidé projevili svá kontroverzní stanoviska. Povzbudivé pro mě ovšem je, že jednoznačně bylo více kladných ohlasů.

Jsem si vědoma toho, že výsledky mohou být zkresleny různými faktory, přestože výběr respondentů byl náhodný. Výsledky proto není možné zobecňovat na celou populaci.

Výsledky tvrdých dat – dotazník

Tabulka č. 1: **Pohlaví**

Muž	45%
Žena	55%

Tabulka č. 2: **Forma vztahu**

Manželství	68%
Nesezdané soužití	12%
Single	20%

Tabulka č. 3: **Věk**

18-24 let	14%
25-35 let	37%
36-45 let	22%
46-60 let	27%

Tabulka č. 4: **Rodinný stav**

Svobodný/á	29%
Ženatý/vdaná	66%
Rozvedený/á	1%
Vdovec/vdova	4%

Tabulka č. 5: **Vzdělání**

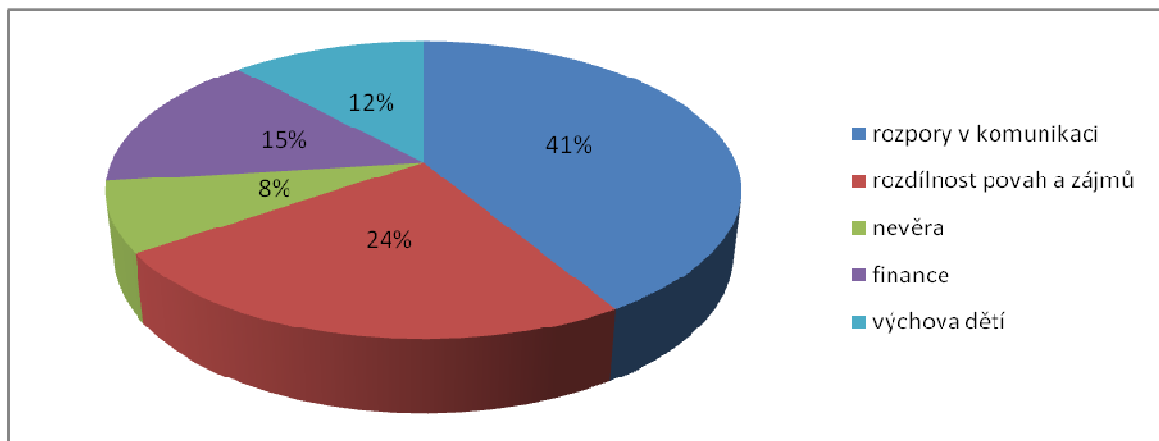
Základní	4%
Střední bez maturity	11%
Střední s maturitou	32%
Vyšší odborné	7%
Bakalářské	6%
Vysokoškolské	40%

Výsledky měkkých dat – dotazník

U otázek 7, 8, 9, 10, 12 jsem respondentům poskytla místo k zdůvodnění jejich odpovědí. Nejčastější z nich uvádím v slovním shrnutí pod jednotlivými grafy.

Otázka č. 6: Vyberte z nabídky dva problémy, se kterými se manželé nejčastěji potýkají.

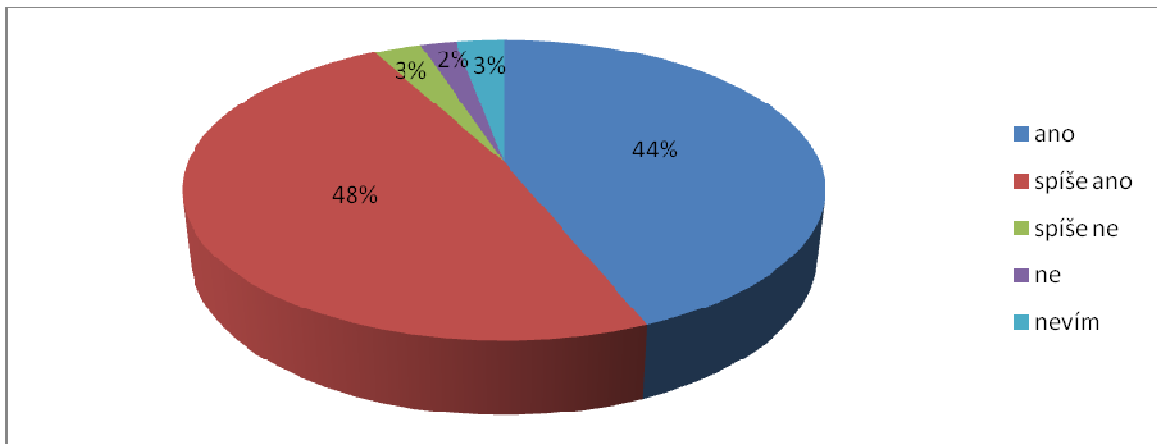
Graf č. 1

Manželé se nejčastěji potýkají s těmito problémy: 41% má rozpory v komunikaci, 24% se potýká s problémy týkající se rozdílnosti povah a zájmů, 15% řeší finance, 12% výchovu dětí a 8% se potýká s nevěrou.

Otázka č. 7: Myslíte si, že je manželství v dnešní společnosti ohroženo?

Graf č. 2

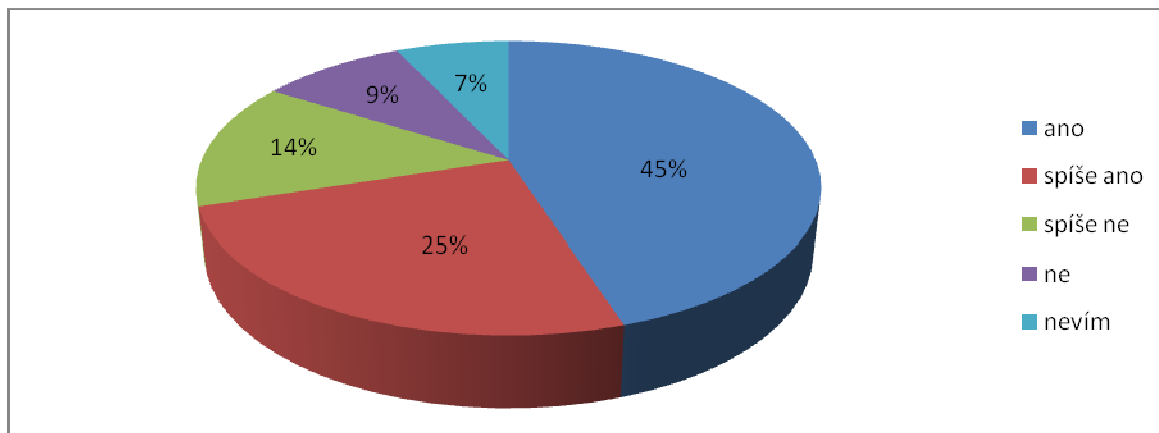
Jestli je manželství v dnešní společnosti ohroženo, si 48% dotazovaných respondentů myslí, že spíše ano, 44% odpovědělo ano, 3% procenta respondentů si myslí, že spíše ne nebo neví a 2% se domnívá, že instituce manželství ohrožena není.

O otázce, zda je manželství v dnešní společnosti ohroženo, se zmiňují již v úvodu práce a také tato otázka je úzce propojena s cílem mé bakalářské práce, kterým je zdůraznit důležitost a nezbytnost instituce manželství a rodiny, jako základní jednotky ve společnosti a poukázat na smysluplnost snoubeneckých příprav jako prevence problémů v manželství.

Respondenti měli možnost zdůvodnit svoji odpověď a mezi nejčastějšími důvody uvedli: především ztráta ideálu manželství – lidé už neznají důvody, proč se vůbec brát, neochota řešit problémy, které život přináší, časový tlak daný životem ve společnosti a minimální podpora státu, ať už v rovině hodnot nebo financí.

Otázka č. 8: **Myslíte si, že by mohlo nesezdané soužití nějak poškozovat budoucnost manželství?**

Graf č. 3

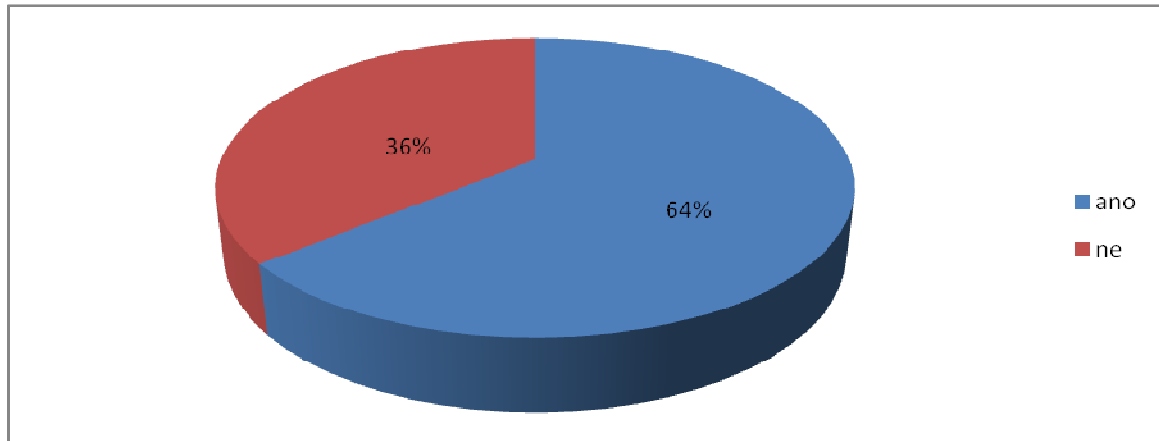
45% respondentů odpovědělo ano – NS může poškozovat budoucí manželství, spíše ano odpovědělo 25%, 14% si myslí, že spíše ne, 9% napsalo, že NS nemůže ovlivnit budoucí manželství a 7% napsalo nevím.

K otázce zda může nesezdané soužití poškozovat manželství byly uvedeny tyto důvody: jako nejčastější příčinu uvedli respondenti, že když se NS stává normou ve společnosti, tak proč by lidé vstupovali do manželství. Dále, že v NS nemusí být partneři zdaleka tolik odpovědní, jak v manželství a nechávají si tzv. „zadní vrátka“ pro jistotu, že se jim vztah znelíbí nebo se dostane do těžkostí. Tyto odpovědi se shodují s názory psychologů, kteří pracují v manželských poradnách a jejichž názory uvádím v kapitole 1.3 Manželství versus nesezdané soužití.

Z bližšího rozboru dotazníkových odpovědí bylo zřejmé, že problémy, které sebou NS nese, vnímají až lidé, kteří už v manželství žijí déle a tudíž mohou už vycházet z určité osobní zkušenosti, co manželství jako takovému svědčí a co ne. Jak jsem očekávala, mladí lidé většinou v NS žádný problém nevidí, ba naopak považují jej za velmi výhodné a někde se objevili i názory, že NS dává možnost si vztah prověřit a při problémech odejít.

Otázka č. 9: Setkali jste se někdy dříve s pojmem „snoubenecká (předmanželská) příprava“?

Graf č. 4

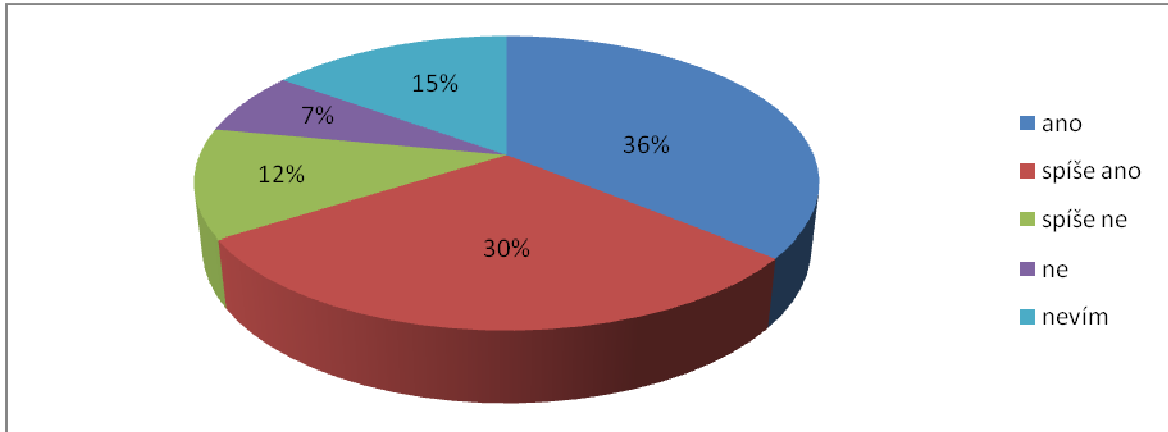

64% se už někdy dříve setkala s pojmem snoubenecká (předmanželská) příprava a 36% dotazovaných respondentů tento pojem nikdy neslyšelo.

V této otázce jsem se dotazovaných respondentů ptala, kde se s tímto pojmem setkali, a nejčastější odpovědí byla Římskokatolická církev (buď přímo vlastní příprava, nebo někdo blízký jí např. absolvoval). Dále se objevila odpověď: na střední škole, na letáčku nebo slyšel/a jsem o tom od jiné osoby.

Otázka č. 10: **Myslíte si, že by předmanželská příprava snoubenců, mohla být prevencí problémů v manželství?**

Graf č. 5

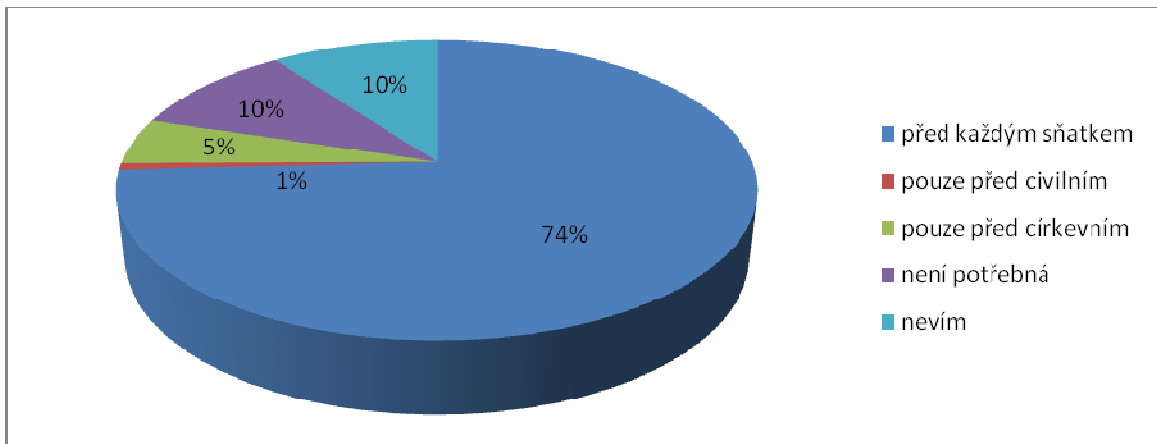
36% si myslí, že by předmanželská příprava mohla být prevencí problémů v manželství, 30% si myslí, spíše ano, 15% neví, 12% spíše ne a 7% se domnívá, že prevencí není.

U otázky, zda by mohla předmanželská příprava snoubenců být prevencí problémů v manželství, jsem jako jednoznačné vysvětlení získala odpověď: snoubenci mohou získat „know-how“ neboli příležitost dovědět se, jak řešit nejčastější problémy, které se v lidských generacích stále opakují a slyšet např. osobní zkušenost těch, kteří už nějakými problémy prošli.

Z odpovědí respondentů bylo patrné vyjádření, jak důležité je alespoň rámcově vědět a znát, co manželství obnáší a jaké nejčastější problémy se v něm vyskytují. Tato otázka byla provázána s kapitolou 2.3 Tematické okruhy předmanželských příprav, kde jsou podrobně popsány nejčastější oblasti, které do manželského života zasahují.

Otázka č. 11: Myslíte si, že by předmanželská příprava mohla být prospěšná?

Graf č. 6

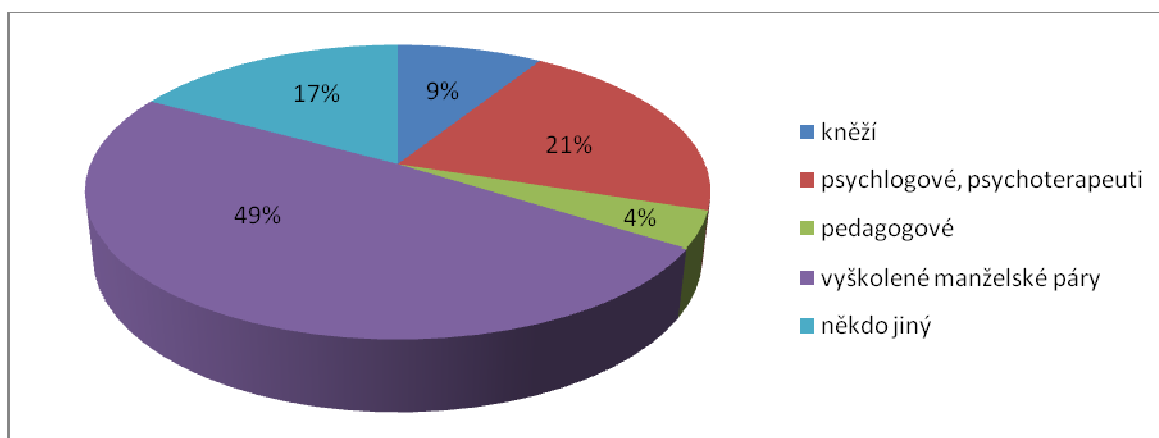

74% opovědělo, že si myslí, že předmanželská příprava by mohla být prospěšná před každým sňatkem (civilním i církevním), 10% respondentů neví nebo si myslí, že není potřebná, 5% se domnívá, že je potřebná pouze před církevním sňatkem a 1% se domnívá, že je potřebná pouze před civilním sňatkem.

Neočekávala jsem, že tak vysoké procento respondentů bude považovat snoubeneckou přípravu za prospěšnou před každým sňatkem, tedy civilním i církevním. Tato otázka byla provázána s kapitolou 2.1 Význam a smysl snoubeneckých příprav, kde jsou popsány důvody, na základě kterých se domnívám, že předmanželské přípravy mají smysl.

Otázka č. 12: Kdo si myslíte, že by měl vést předmanželské přípravy?

Graf č. 7

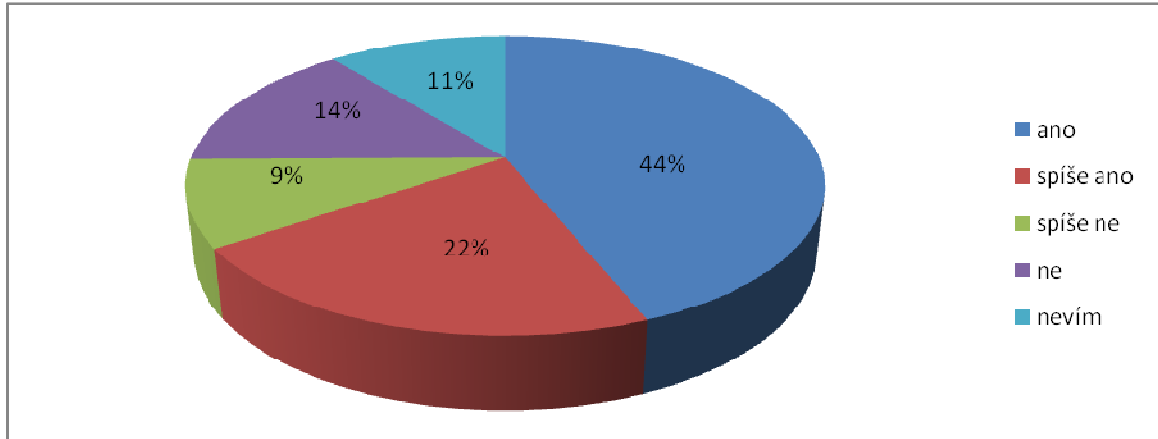
49% respondentů si myslí, že by přemanželské přípravy měli vést vyškolené manželské páry, 21% by uvítalo přípravu pod vedením psychologů nebo psychoterapeutů, 17% odpovědělo, že někdo jiný než jsou nabízené možnosti, 9% se domnívá, že by byli vhodní kněží a 4% by tuto roli svěřilo pedagogům.

K otázce, kdo by měl vést předmanželské přípravy volili respondenti nejčastěji vyškolené manželské páry a jako důvod uváděli, že „vědí o čem mluví“. Poměrně dost respondentů využilo odpovědi někdo jiný a dodali vysvětlení – tým složený ze všech nabízených možností, s tím, že každá profese do přípravy vnáší právě svůj pohled a zkušenost.

Tato otázka je propojena s kapitolou 3.1 Sociální pedagog jako lektor a současně s kapitolou 3.3 Vliv sociální pedagogiky na zlepšení situace. Sami respondenti poukázali na provázanost problematiky předmanželských příprav ve více oborech a tedy i na spolupráci mezi jednotlivými profesemi.

Otázka č. 13: **Uvítali byste před vstupem do manželství kurzy předmanželské přípravy, jako prevenci rozpadů manželství?**

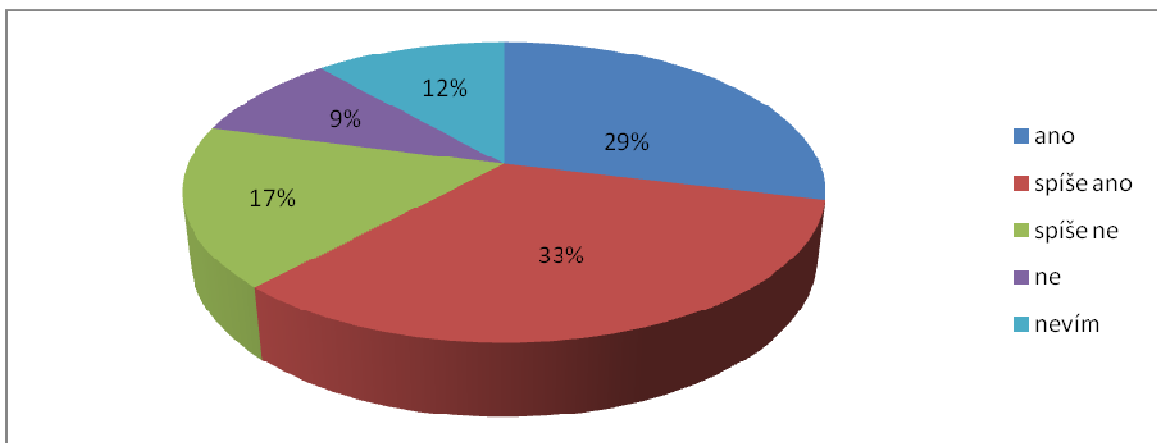
Graf č. 8

44% dotazovaných by jednoznačně uvítalo možnost předmanželských příprav, 22% odpovědělo spíše ano, 14% by žádnou přípravu nechtělo, 11% neví a 9% odpovědělo spíše ne.

Otázka č. 14: **Myslíte si, že by zavedení předmanželských příprav mohlo snížit rozvodovost v ČR?**

Graf č. 9

33% dotazovaných respondentů odpovědělo spíše ano, 29% si myslí, že předmanželské přípravy by mohly snížit rozvodovost v ČR, 17% se domnívá, že spíše ne, 12% neví a 9% odpovědělo, že zavedení předmanželských příprav by nemělo žádný vliv na rozvodovost v ČR.

Analýza a shrnutí výsledků rozhovorů

Páry č. 1, 2 jsou nevěřící, kteří o předmanželské přípravě nic nevěděli. Páry č. 3, 4 jsou praktikující věřící Římskokatolického vyznání, které nějakou předmanželskou přípravou prošly.

Pár č. 1 – Božena (27 let) a Miroslav (30 let)

Doba manželského soužití 6 let. Jedná se zatím o bezdětný pár. Manželka v 9. měsíci těhotenství, asi 2 týdny před porodem.

Jaký byl hlavní důvod vstupu do manželství?

B: *Láska, představa společné budoucnosti, děti...*

M: *Láska, nenechat si utéct manželství, rodina (ve smyslu společné budoucnosti).*

Vnímáte nějaké výhody manželství oproti NS?

B: *Kromě společného příjmení nevidím žádnou jinou výhodu.*

M: *Hypotéka. Manželství je vnitřně lepší – zkrátka patří k sobě. Společně teprve tvoří celek. Manželství je slib, tudíž závazek. Muž se ženě dvoří, takže se snaží být lepší – nechce být buran.*

Vnímáte nějaké nevýhody manželství oproti NS?

B: *Žádnou nevýhodu nevidím.*

M: *Lidé v NS nejsou tolik zodpovědní, dělají si víc, co chtějí.*

Co pro vás znamená stabilita v manželství?

B: *Známe se a tolerujeme.*

M: *Ten umí to, ten zas tohle, dohromady uděláme víc. Mít se o koho opřít, komu věřit.*

Jaká je nejčastější příčina, která tuto stabilitu naruší?

B: *My se nehádáme a nemáme žádné problémy. Občas je příčinou neshoda v úklidu. Chtěla bych, aby víc vnímal nepořádek.*

M: *Nenaruší to stabilitu, ale jen na to dýchne – např. alkohol. Jinak nic, co by ji narušovalo, nevnímám.*

Co si myslíte o předmanželské přípravě, která vám byla právě popsána?

B: *Myslím si, že je zbytečná. Nikdo se nebude řídit tím, co mu druhý řekne. Každý se musí naučit sám, jak žít... Myslím si, že taková příprava nemůže v ničem prospět.*

M: Každý je sám svého štěstí strůjcem. Člověk by se měl učit sám.

Kde si myslíte, že by snoubenci, kteří ve své rodině nezažili přirozený vztah muže a ženy nebo vyrůstali v disharmonické rodině, mohly zjistit, jak se k určitým problémům stavět, řešit je nebo jim dokonce předcházet?

B: Nevím.

M: Nevím, ale asi nějaký příklad by byl dobrý.

Jaké jsou podle vás příčiny toho, že se podle statistik každé druhé manželství rozpadá?

B: Asi nevěra, netolerance, zkusit něco nového, nerozumí si, ale nechápu proč to řešit rozvodem, proč nehledají kompromis nebo řešení.

M: Peníze, alkohol, každý z nich má jiný názor, nerozumí si a tak se rozvedou.

Domníváte se, že je možná nějaká prevence rozpadů manželství?

B: Není žádná prevence. Člověk je takový, jaký je a nemyslím si, že by mu něco pomohlo změnit smýšlení.

M: Prevence není možná. Jestli se chtějí vzít, tak se zkrátka vezmou a rozvod vlastně není úplně špatná věc, teda pokud tam už nejsou děti.

Pár č. 2 – Magdaléna (45 let) a Patrik (49 let)

Doba manželského soužití 23 let. Mají 3 děti.

Jaký byl hlavní důvod vstupu do manželství?

M: Měli jsme se rádi, chtěli jsme spolu žít a mít děti...

P: Měl jsem ji rád, líbila se mi...

Vnímáte nějaké výhody manželství oproti NS?

M: Kromě dělení majetku mě nic nenapadá.

P: V manželství nejde si jen tak sbalit kufr a odejít. Je tam závazek a problém se proto překonává líp. V manželství je jednodušší si vzít půjčku.

Vnímáte nějaké nevýhody manželství oproti NS?

M: Žádné. Nikdy bych na hromádce nežila.

P: V NS může kdykoliv odejít, takže je to nenuť řešit problémy, ale raději odejdou.

Co pro vás znamená stabilita v manželství?

M: Klídek, jít do práce dojít z práce a pokaždé se tady najít, mít se rádi. Věřit si a mít k sobě důvěru.

P: Mám své zázemí – uklizené, navařené. Člověk je klidnější, není sám.

Jaká je nejčastější příčina, která tuto stabilitu naruší?

M: Nevěra (obecně vzato, ne u nás). My už máme spoustu věcí odžitých, co jsem řešovala dřív, dnes už neřeším, takže dnes už jediné debaty kvůli dětem. My spolu jinak vycházíme dobře.

P: Nevěra, alkohol (obecně vzato). Mezi námi není nic, co by ji narušovalo. Já jsem si jistý, že mě manželka neopustí.

Co si myslíte o předmanželské přípravě, která vám byla právě popsána?

M: Myslím si, že taková příprava žádný smysl nemá. Každý žije jinak, tudíž mu nemůže, nikdo radit, jak má žít. Já mám své problémy, takže si je musím vyřešit sama a nikdo mi přece nebude radit, jak to či ono mám dělat. Každý by si měl najít to své. Každý by měl mít svoji představu, jak by chtěl žít, ale při výchově už je potřeba rada druhých.

P: Já si myslím, že je dobré si vyslechnout názor těch, co už mají něco za sebou. Vzít si z toho nějaké ponaučení a třeba až přijde problém, tak si vzpomenu, že někdo říkal, že by bylo dobré to dělat třeba tak nebo jinak. Já bych nebyl proti, záleží na každém, co si z toho vezme konkrétně sám pro sebe.

Kde si myslíte, že by snoubenci, kteří ve své rodině nezažili přirozený vztah muže a ženy nebo vyrůstali v disharmonické rodině, mohly zjistit, jak se k určitým problémům stavět, řešit je nebo jim dokonce předcházet?

M: Nevím. Nikdy jsem nad tím nepřemýšlela.

P: Nevím.

Jaké jsou podle vás příčiny toho, že se podle statistik každé druhé manželství rozpadá?

M: Není práce, takže nejsou peníze. Lidi se pak kvůli tomu hádají.

P: Nevím. Asi se moc nepoznali a pak to vyšlo najevo, že mají třeba každý jiné zájmy. Já si myslím, že i ve městě se manželství více rozpadají, že lidé nedrží tak pohromadě, jak třeba na vesnici.

Domníváte se, že je možná nějaká prevence rozpadů manželství?

M: *Nevím asi ne. Každý se musí starat sám – kdo se nestará, nic nemá.*

P: *Asi je špatná doba. Lidé nemají práci, pak se hádají a nezvládnou to. Dřív byla klidnější doba a to má na to taky svůj vliv.*

Z rozhovorů obou párů, které snoubeneckou přípravou neprošly, vyplývá, že předmanželskou přípravu nepovažují vůbec za důležitou. Shodli se v tom, že každý by se měl na manželství připravit sám. Několikrát v rozhovoru zazněla odpověď 'nevím nebo nikdy jsem nad tím nepřemýšlel/a'. Po delším prostoru k zamyšlení mi přesto dali nějakou další odpověď. Někteří z nich po skončení rozhovoru připustili, že nějaký význam by předmanželské přípravy mohly mít, ale nikdy je nenapadlo, že by něco takového existovalo nebo mohlo fungovat. Připustili, že kdyby ta možnost byla, tak by ji svým dětem před sňatkem asi doporučili.

Pár č. 3 – Martina (28 let) a Jakub (35 let)

Doba manželského soužití 6 let. Mají 1 dítě.

Jaký byl hlavní důvod vstupu do manželství?

M: *Viděla jsem v tom životní cestu... Chtěla jsem založit rodinu a hledala jsem proto životního partnera.*

J: *Aby člověk nebyl sám. Vždycky jsem toužil vstoupit do manželství a mít děti...*

Vnímáte nějaké výhody manželství oproti NS?

M: *Určitě. Z mé zkušenosti páry v NS dělí kdo, co koupil a koho co je. Místo slova MY říkají častěji JÁ. Šidí se tak o tu radost, že můžeme společně něco utvářet a budovat. Potom psychická jistota a zakotvení, že když nastane nějaký problém, tak mě nemůže, tak lehce opustit. V NS si myslím, že si lidi tolik nevěří a nezůstávají spolu žít za každých podmínek. V manželství jsou nuceni hledat společně řešení... Moje kamarádka, která v NS žila, říkala, že už by to nechtěla zažít, protože „nejsi ničím ženou“...*

J: *Asi aby to člověk dokázal dobře porovnat, tak by musel zkusit oboje. Ale co vnímám třeba u kolegů v práci, kteří žijí v NS, tak neustále řeší finance – co koupil nebo zaplatí a co zase ona, kdežto my máme finance společné, takže tohle nemusíme řešit. Výhodou určitě jsou poloviční starosti – o všechno se dělíme.*

Vnímáte nějaké nevýhody manželství oproti NS?

M: Napadá mě jenom důvod, že při neuváženém nebo unáhleném církevním sňatku, už se nemohu podruhé vdát před církví – občas takové problémy vnímám ve svém okolí. Ale když se dobře připravím a nic neuspěchám, tak vnímám manželství rozhodně jako výhodnější.

J: V NS jsou na tom většinou finančně líp. Pro mě jsou to těžké otázky, nejsem schopen na ně jen tak odpovědět, potřeboval bych se nad nimi více zamyslet.

Co pro vás znamená stabilita v manželství?

M: Jistota pro mě i pro děti – psychická pohoda, která mě i při problémech drží nad vodou. Vnímám, jak je strašně důležité, aby dítě mělo oba rodiče a vyrůstalo s oběma a v prostředí otcovské i mateřské lásky.

J: Opora v druhém – toužíme vydržet věrní až do konce života. Dali jsme si závazek.

Jaká je nejčastější příčina, která tuto stabilitu naruší?

M: Nedostatek komunikace – když si věci neřekneme.... Uzavřenost do sebe.

J: Rozdílnost v pohledech na život např. na výchovu dětí. Problém v komunikaci nebo nedostatečná schopnost chápat problémy a pocity druhého.

Pod jakým vedením jste absolvovali kurz předmanželské přípravy a jak dlouho trval?

M: Přípravu jsme absolvovali samostatně u našeho kněze ve farnosti. Počet setkání už si přesně nepamatuji. Měl připravené nějaké materiály pro přípravu manželů, které s námi postupně procházel a vybízel nás také k samostudiu – společnou četbou doporučené knížky o manželství.

J: Pod vedením našeho kněze ve farnosti. Podrobnosti si už moc nepamatuji.

Je něco, co si z toho pamatujete?

M: Pamatuji si téma rozdílnost muže a ženy – přijetí rozdílnosti, uvědomění si těchto rozdílů a co vlastně od sebe můžeme očekávat...

J: Utkvěla mi v hlavě literatura, kterou nám doporučoval a téma rozdílnost muže a ženy.

Myslíte si, že příprava měla nějaký smysl pro vaše manželství?

M: Určitě. Jednak se o těch tématech vůbec s někým bavít (možnost otevřít vůbec nějaká konkrétní témata) a něco nového se dovědět. Kamarádka byla na předmanželské přípravě hromadné u manželského páru (pod Centrem pro rodinu Olomouc) a také si to moc chválila.

J: *Ano. Někdo, kdo může nabídnout osobní zkušenost, přijde vždycky vhod. Jsou problémy a úskalí, která se často ve vztazích opakují a je třeba se o nich dovědět předem. Je špatně vstupovat do manželství a myslet si, že vše bude ideální.*

Co by mohlo být podle vás obsahem předmanželských příprav?

M: *Určitě základy komunikace, případně chyby v komunikaci. Možná i nějaké komunikační cvičení, která by odhalila, co já si nesu špatného, už třeba od rodičů. Potom třeba zkouška nějaké zralosti toho vztahu, aby se mohli snoubenci zamyslet nad tím, jestli opravdu k sobě patří a jestli mezi nimi není stěžejní nevyřešený problém. Dále sexualita – narovinu a otevřeně (mužská, ženská), průběh aktu – zbavení lidí předsudků nebo zkreslených představ ze seriálů, takže očistit toto téma jako takové. Potom mezigenerační vztahy – co si neseme z původní rodiny, jak bychom se měli osamostatnit, odstříhnutí pupeční šňůry atd.*

J: *Určitě na prvním místě komunikace – to považuji za nejdůležitější...*

Na základě vašich odpovědí, myslíte si, že by předmanželská příprava mohla snížit rozvodovost v ČR?

M: *Já si myslím, že ano. Spousta lidí, kteří se berou, jedou v nějakých zajetých kolejích (mnohdy pod vlivem toho, kam je hrne společnost nebo tlačí třeba rodina) a nezamyslí se nad určitými tématy, které jsou pro manželství důležité. Tak by se mohli zastavit a zamyslet a zjistit, že mají právo na vlastní volby. Podívat se na život třeba z úplně jiné stránky a třeba i využít právě názoru nebo zkušenosti druhých.*

J: *Dnešní manželství nejsou schopná unést nějaký větší problém. Pokud objeví nějakou cestičku, jak z toho utéct, tak ji použijí... Takže já si myslím, že předmanželská příprava by mohla pomoci.*

Jaké jsou podle vás příčiny toho, že se podle statistik každé druhé manželství rozpadá?

M: *Kromě toho, co jsem zmínila v předchozí odpovědi, si taky myslím, že není podpora státu a společnosti uzavírat manželství, spíše naopak znevažování např. v médiích, seriálech. A také to, že se jako normální a běžné předkládá právě NS a trend určité pohodlnosti, že když nám to neklape, tak můžu jít jinak. Právě předmanželská příprava by mohla poukázat na to, že lze problémy řešit i jinak...*

J: *Myslím si, že lidem se nechce vyvíjet úsilí. Rozchod je pro ně mnohem jednodušší než aby se snažili něco zachraňovat. Navíc dřív být rozvedený bylo určité stigma. Dnes to v podstatě nikoho nezajímá.*

Pár č. 4 – Anežka (57 let) a Jan (54 let)

Doba manželského soužití 25 let. Mají 6 dětí.

Jaký byl váš hlavní důvod vstoupit do manželství?

A: *Naplnit své životní poslání, touha po rodině a dětech.*

J: *Potenciál k pokračování racionální lásky (sňatek z rozumu, už jsme byli zralí třicátníci), bylo nám spolu dobře, oslovovaly mě rodinné hodnoty.*

Jaké vnímáte výhody manželství oproti nesezdanému soužití?

A: *Člověk má cíl, kam směřuje, má pocit bezpečí a jistoty, jsme jeden celek jako rodina, tým, který spolu musí prožít a přežít všechno dobré i zlé, nelze jen tak z tohoto vlaku vystoupit. Netrápí mě nejistota ve vztahu.*

J: *V církevně uzavřených manželstvích existence manželské smlouvy, tj. garance lásky, úcty a věrnosti a to na věčné časy a nikdy jinak (zkrátka „na furt“).*

V ostatních manželstvích je to výhodnější pro ženu, muž nemá tak velikou potřebu se vázat, má větší možnost „manévrování“.

Jaké vnímáte nevýhody manželství oproti nesezdanému soužití?

A: *Někdy si člověk představuje, jak by nejrady utekl a začal někde znovu a jinak. Může se zdát, že ten pocit svobody tady chybí, ale ten by vlastně stejně nevedl ke štěstí, spíše k ještě většímu trápení.*

J: *Osobně žádné (pokud si člověk dobře vybere a dokáže se shodnout na viz výše) a pokud není „vztahový turista“, nebo se „nechce vázat“.*

Historicky byl v severských zemích vyšší podíl nesezdaných manželství (mezi 30-50%). Příklad z NDR z 80. let: zde za to trochu mohla i sociální politika socialistického státu, kdy např. žena s dítětem mohla na rozdíl manželského páru dostat byt a tak se „vyplatilo“ se nebrat. Můj kamarád Andreas to také tak „praktikoval“, když však čekali druhé dítě, tak už zase bylo více zvýhodněno manželství a tak se „vyplatilo“ se vzít. Byl jsem jim na svatbě (měli evangelickou) a seznámil jsem se zde s jejich sestřenicí, která působila jako ženská sestra. Ta mi pak asi hodinu líčila scény z čekárny ordinace, kde drtivá část pacientek žila s partnerem ve volném svazku, což drasticky působilo na jejich psychiku, neboť žily ve strachu, že se jednoho dne partner odstěhuje a ony budou samy...

Co pro vás znamená stabilita v manželství?

A: *Vysokou hodnotu, pro kterou má smysl mnoho obětovat.*

J: *Znamená pro mě hodně, můžu se spolehnout na 100%. Je to pro mě jedna z největších jistot, jsme si sebou navzájem jisti.*

Jaká je nejčastější příčina, která negativně ovlivňuje stabilitu vašeho manželství?

A: *Sobectví, pocit, že ten druhý mi nerozumí, nemá mě už rád, nevšimne si, že potřebuji pomoc. Nevychovanost partnera.*

J: *Sebekriticky asi já sám, když si myslím, že ostatní musejí mít stejné názory a chovat se stejně jako já, že nedokážu zvládat své emoce, stres atd.*

Pod jakým vedením jste absolvovali kurz předmanželské přípravy a jak dlouho trval?

A: *Připravoval nás kněz asi 3 měsíce, ale bylo jen několik, ne mnoho, společných setkání, považoval nás za zkušené křesťany a měli jsme pocit, že si myslí, že tu přípravu ani nepotřebujeme.*

J: *Rychlokurz našeho kněze, asi 20 minut včetně nezbytné administrativy.*

Je něco, co si z předmanželské přípravy pamatujete?

A: *Že máme nosit snubní prstýnek pořád, že nám sebere krabičku, abychom jej neměli kam odkládat. Zvláště muž bez prstýnku může znamenat pro nezadané ženy signál, aby jej dobývaly, a je to pak pokušení pro muže.*

J: *Náš kněz se pozastavil nad tím, že moji rodiče měli svatbu v kostele a já nebyl pokřtěn („co to je za lidi?“), pak pochválil mého křtícího faráře, neboť to byl jeho spolužák.*

Myslíte si, že měla příprava pro vaše manželství nějaký význam?

A: *Myslím si, že jsme daleko více byli připravováni na vztah už dřív, v rámci církve a víry a ujasňovali jsme si své postoje a názory už dříve než začala ta oficiální příprava na manželství.*

J: *Viz výše...Dále mě podal cennou referenci o mé nastávající ženě. V místní farnosti byla známa dobrou pověstí, a tak jsem byl utvrzen ve správném výběru partnerky.*

Myslíte si, že by předmanželská příprava mohla snížit rozvodovost v ČR?

A: *Určitě ano. Zvláště pro lidi, kteří jsou jen vlažní ve víře a neznají základy a nemají vyjasněné postoje.*

J: *Určitě již snižuje, alespoň u křesťanů, nejsem si však jistý, zdali je to dohledatelné? Konkrétně se mi např. líbilo, že náš nejstarší syn si v rámci této přípravy se snoubenkou rozdělili domácí práce (a bylo to i zmíněno ve svatebním proslovu...).*

Je však důležité, aby přípravu prováděl zkušený/normální člověk (ať je to duchovní či psycholog), který má víceoborový záběr (psychologie, teologie, kurz přirozeného plánování rodičovství...).

Jaké jsou podle vás příčiny toho, že se podle statistik každé druhé manželství rozpadá?

A: *Lidé neznají oběť, v této době se všechno dělá pro to, aby se každý cítil v každé situaci co nejkomfortněji, prostě vymizel pocit, že kříž a oběť v životě mají smysl. Takže jakmile se egoismy partnerů už po jisté době soužití přestanou jaksi „překrývat“ a každý svoje ego začne prosazovat, nastane doba, kdy jim už není „komfortně“ a jako si berou prášky na spaní, aby mohli spát, dříve se lidé modlili růženec, když nespali, dneska je na všechno „medikament“, tak hledají i cestu, jak z toho nepohodlí a oběti utéci.*

J: *Za socialismu byla, pokud si dobře vzpomínám, nejčastějším soudním důvodem rozvodu rozdílnost povah, následována nepřekonatelným odporem, zásahy rodičů, rozdílnými názory na výchovu dětí, sexuálními neshodami aj.*

Dle mého názoru chápání manželství jako institutu, který se dá kdykoliv zrušit či vypovědět bez ohledu na druhého či děti, je velmi sobecké. Dnes se spíše upřednostňují krátkodobé cíle na úkor dlouhodobých. Větší počet dětí pak znamená i drastické snížení životní úrovně rodiny, v extrému však budou děti z početných rodin žít i bezdětné jedince...Tady chybí jakákoliv podpora (daňová aj.) početných rodin...Mluví se o krizi rodiny, ale ta tu je prý už více než 1000 let...

Důležitý je i moment, že celá řada manželství vůbec nevznikne, že se žije „na hromádce“. Vidím zde i absenci vyšší státní podpory, např. za socialismu byla možnost novomanželských půjček s minimálním úrokem a odpisem 10% při narození dítěte. Je tu tedy i moment materiální, dospělé děti obtížně dostávají na své platy hypotéku.

U manželských párů, které nějakou snoubeneckou přípravou prošly, byly rozhovory časově delší a měly k tomuto tématu podstatně více, co říct. Věřící páry řeší otázky mezilidských vztahů a komunikace mezi sebou běžněji než páry nevěřící a také se častěji zamýšlí nad otázkami smyslu života. Shodli se na tom, že předmanželská příprava určitě má smysl pro budoucí manželství, a že by ji doporučili nejen svým dětem, ale i ostatním. Také jejich názory a postoje k jednotlivým problémům a tudíž i odpovědi byly více ucelené a srozumitelné.

V odpovědích všech párů jsem neshledala nějaké podstatné rozdíly, co se týče mužů a žen. Vyplývalo, že téma předmanželských příprav zajímá muže i ženy, a je ve své podstatě vnímáno, jako určitá pomoc pro budování lepších vztahů mezi partnery i ve společnosti.

Ženy v některých případech možná dokázali rychleji nebo pohotověji odpovědět než muži, ale ani tohle nebylo charakteristické pro všechny páry.

Prezentace výsledků výzkumu

Z dotazníkového i rozhovorového šetření je zřejmé, že téma předmanželských příprav je citlivou oblastí, která se dotýká osobního i společenského života dotazovaných. Už pouhý fakt, že člověk se ve svém uspěchaném životě má zastavit a chvíli zamyslet, může být pro někoho nezvyklý nebo obtížný.

Ze získaných dat dotazníkového šetření vyplývá, že mladí lidé, zvláště ti, kteří v manželství ještě nežijí, si velmi zakládají na tom, že oni nejlépe vědí, co je pro ně dobré, a jak se svým vlastním životem naložit. Viz konkrétní citace jednoho mladíka: *„Rady před uzavřením manželství nemají smysl, protože snoubenci vidí problémy ve společnosti kolem sebe a nepotřebují vysedávat na přípravách. Smysl má akorát poradenství po vzniku problému, jakožto prevence před rostoucí rozvodovostí.“* (podobná poznámka se opakovala několikrát)

Naproti tomu lidé, kteří žijí v manželství, byli k předmanželské přípravě už shovívavější a někteří si dokonce posteskli: „škoda, že něco takového nebylo už za nás“. Ti, kteří předmanželskou přípravu absolvovali (ať už jakéhokoliv rázu), za ni většinou byli rádi. Respondenti se shodují na tom, že doba je uspěchaná. Žijeme pod určitým tlakem společnosti, chybí příklad v rodinách a často byla zmiňována i minimální podpora státu ve vztahu k manželství nebo rodině.

Dle mého názoru a osobní zkušenosti mohou být předmanželské přípravy důležitou etapou v životě člověka, podobně jako např. studium nebo dlouhodobá nemoc. Tyto životní etapy nám většinou pomáhají se zamyslet, zase o kousek „dozrát“, případně si srovnat či uvědomit své priority v životě. Ne všichni mají to štěstí, že vyrůstají v harmonickém prostředí. Někdy chybí příklad v rodině, nebo jsou lidé vystaveni nejrůznějším anomáliím prostředí, ve kterém se nachází. Záleží na každém jednotlivci, co je schopen a ochoten si z takových životních etap osvojit nebo přenést do reálného života. Já osobně jsem toto

časové období nepovažovala za ztrátu času, ale ba naopak... Přestože jsem v době přípravy ještě některým věcem úplně nerozuměla, považovala jsem za přínosné je přesto slyšet. Když v budoucnu nastaly podobné události, které byly na přípravách zmíněny, tak se mi důležité poznatky většinou vybavily i po mnoha letech a byla jsem za to vděčná.

Při rozhovorech s manželskými páry se mi nepotvrdila hypotéza č. 1: Manželství, které prošlo snoubeneckou přípravou je stabilnější než manželství bez přípravy (viz rozhovory). Manželství, které prošlo snoubeneckou přípravou, nemusí být stabilnější než manželství bez přípravy. V průběhu rozhovorů jsem si uvědomila, že velmi záleží na každém jednotlivém páru, nakolik si stojí za svými vlastními hodnotami a především na již zmiňované komunikaci. Páry, se kterými jsem mluvila, mi potvrdili, jak velmi je pro ně manželská komunikace důležitá, ba dokonce stěžejní. Je třeba se zkrátka naučit mluvit o všem, co život přináší – pracovat s emocemi, nejen mluvit, ale také naslouchat a naučit se respektovat, že ten druhý může vnímat věci úplně jinak než já.

Hypotéza č. 1 - Manželství, které prošlo snoubeneckou přípravou je stabilnější než manželství bez přípravy – **se nepotvrdila.**

Téma předmanželských příprav oslovovalo, jak muže, tak ženy, čímž se mi nepotvrdila ani hypotéza č. 2: Téma předmanželských příprav oslovuje více ženy, jak muže. Vnímala jsem u všech jednotlivců zájem mluvit o věcech týkajících se manželství a také jejich bohatou zkušenost, kterou jim společný manželský život už přinesl. Protože všichni jsou již rodiči, tak otázky, které jim byly kladeny, řeší také ve vztahu ke svým dětem a jejich budoucímu životu. Zjistila jsem, že vzdělání u tohoto tématu nehrálo žádnou roli a při získávání dat nebylo podstatné.

Hypotéza č. 2 - Téma předmanželských příprav oslovuje více ženy, jak muže – **se nepotvrdila.**

Z dostupných výsledů výzkumu vyplývá, že pojem snoubenecká (předmanželská) příprava byl znám 64% respondentů (viz graf č. 4), takže moje hypotéza č. 3: Pojem snoubenecká (předmanželská) příprava u více než poloviny respondentů není znám, se nepotvrdila. Přesto, že přípravou dotazovaní většinou sami neprošli, znali tento pojem někde ze svého okolí např. od rodinných příslušníků, známých atd.

Hypotéza č. 3 - Pojem snoubenecká (předmanželská) příprava u více než poloviny respondentů není znám - **se nepotvrdila.**

Jako nejčastější problém v manželství v 41% (viz graf č. 1) byly uvedeny rozpory v komunikaci, čímž se mi potvrdila hypotéza č. 4: Mezi nejčastější problémy v manželství patří rozpory v komunikaci. Domnívám se, že právě komunikace je jedním z palčivých témat nejen u partnerů, ale v mezilidských vztazích obecně. Přesto je ovšem nezbytnou a nepostradatelnou součástí našeho každodenního života. Každé slovo má velkou moc, může velmi zranit a zasáhnout, ale také potěšit a povzbudit. A právě komunikace, je nejhlavnějším tématem předmanželských příprav. Je na ni kladen největší důraz, ať už v dorozumívání se, předávání komunikačních dovedností, naslouchání druhému či rozdílnosti ve vyjadřování, ovlivněná pohlavím či temperamentem.

Hypotéza č. 4 - Mezi nejčastější problémy v manželství patří rozpory v komunikaci – **se potvrdila.**

Získaná data z dotazníkového šetření mi potvrdila hypotézu č. 5: Snoubenecké přípravy jsou prospěšné před každým sňatkem (civilním i církevním). Nečekala jsem, že tak vysoké procento respondentů bude zastávat tento názor. Z dotazovaných respondentů 74% uvedlo (viz graf č. 6), že snoubenecká příprava, by byla prospěšná před každým sňatkem, tedy civilním i církevním. Někteří respondenti, přestože nesouhlasili v dotazníku téměř s žádnou otázkou, tak u této otázky zakroužkovali, že by příprava byla prospěšná před každým sňatkem (tohle se opakovalo několikrát).

Hypotéza č. 5 - Snoubenecké přípravy jsou prospěšné před každým sňatkem (civilním i církevním) – **se potvrdila.**

ZÁVĚR

V mé bakalářské práci jsem se zabývala tématem *snoubeneckých příprav jako formy prevence problémů v manželství*.

Věnovala jsem se především hlavnímu tématu, jímž jsou snoubenecké přípravy, jejich smyslu a významu jak pro snoubence samotné, tak pro společnost. Rozebrala jsem jednotlivé tematické okruhy předmanželských příprav a vysvětlila jejich propojenost s každodenním životem člověka. Snoubenecké přípravy, které jsou obecně ve společnosti opomíjenou záležitostí, by mohly být, dle mého názoru, jedním z prostředků, jak předejít někdy zbytečným rozvodům, a tudíž i sekundárním následkům dotýkajících se celé společnosti.

Z mého pohledu považuji za ideální, kdyby dobře vedená předmanželská příprava (která by probíhala za účasti odborně vyškoleného manželského páru), byla součástí vstupu do civilního i církevního sňatku a nabízela určitou formu předmanželského poradenství v oblastech, které se podle statistik v manželství projevují jako nejrizikovější. Dovoluji si konstatovat, že propracovaný a cílený systém předmanželských příprav by mohl ovlivnit rozvodovost v ČR.

Cílem práce bylo zdůraznit důležitost a nezbytnost instituce manželství a rodiny, jako základní jednotky ve společnosti a poukázat na smysluplnost snoubeneckých příprav jako prevence problémů v manželství. Výzkum ukázal, že většina dotazovaných respondentů instituci manželství a rodiny ctí a zastává a snoubenecké přípravy považuje za prospěšné. Výzkum též potvrdil, že nesezdané soužití se manželskému životu nemůže rovnat. Manželství stále zůstává nejideálnějším prostředím pro společné soužití muže a ženy, do kterého se mohou narodit děti a kde se mohou učit všemu potřebnému pro svůj život. Výsledkem výzkumu jsem upřímně potěšena.

Problémy v mezilidských vztazích se nevyhýbají žádné době - byly, jsou a pravděpodobně i budou. Ovšem dnešní technický pokrok je podstatně umocňuje a lidé mnohdy ztrácí „pevnou půdu pod nohama“. Přehlušení množstvím informací kolem, přestali naslouchat svým pocitům a svému nitru. Předmanželské přípravy nemají být ničím jiným než životní

etapou, která by mohla pomoci toto nitro znovu nalézt a tak obnovit lásku k sobě, k svým nejbližším i k druhým.

Bakalářská práce může posloužit čtenářům nejen k zamyšlení nad oblastí předmanželských příprav a samotného manželského života, ale také konkrétním osobám, které s mládeží, partnerskými páry nebo rodinami nějakým způsobem pracují. Během tvorby bakalářské práce jsem si stále častěji uvědomovala úzkou provázanost studovaného oboru Sociální pedagogiky, se zvoleným tématem. Tato práce by mohla pomoci lektorům předmanželských příprav nejen svou teoretickou částí, ale také zajímavými výsledky, které přinesl uskutečněný výzkum.

Byla jsem mile překvapena zájmem respondentů o zvolené téma a množstvím vrácených dotazníků (především elektronickou poštou), což jsem nečekala. Měla jsem možnost se na základě této práce dozvědět názory lidí, kteří nějakou snoubeneckou přípravou prošli i lidí, kteří o tomto tématu slyšeli poprvé. Největším překvapením pro mě samotnou byl výsledek, že lidé by předmanželskou přípravu viděli jako užitečnou před církevním i civilním sňatkem.

Získané poznatky, ať už z teoretické či praktické části určitě využiji při dalších setkáních se snoubenci. Cítím se povzbuzena a posílena k tomu, že předmanželské přípravy, tak jak se s nimi potýkám v praxi, mají význam pro snoubence samotné a v neposlední řadě také pro nás lektory...

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ZÁKON č. 94/1963Sb., o rodině
- [2] BAKALÁŘ, Eduard a kolektiv autorů. *Rozvodová tematika a moderní psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. 126 s. ISBN 80-246-1089-2
- [3] DOLLIÉ, Hugues. *Ženy, milujte své muže!* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. 95 s. ISBN 978-80-7195-283-1
- [4] HAMBURG, Sam. R. *Vydržít nám láska?* Praha: Euromedia Group, k. s. – Ikar, 2002. 224 s. ISBN 80-249-0014-9
- [5] HEINRICHS, Jay. *Rétorika pro každého*. Brno: Computer Press, a. s., 2009. 359 s. ISBN 978-80-251-2693-6
- [6] HERMAN, Marek. *Najděte si svého manžana*. Olomouc: Hanex 2008. 233 s. ISBN 978-80-7409-023-3
- [7] CHAPMAN, Gary. CAMPBELL, Ross. *Děti a pět jazyků lásky*. Praha: Návrat domů, 2002. 164 s. ISBN 80-7255-072-1
- [8] KAŠPARŮ, Max. *O bludných kruzích a bludných kamenech*. Brno: Nakladatelství Cesta, 2011. 63 s. ISBN 978-80-7295-135-2
- [9] KATRŇÁK, T. *Odsouzení k manuální práci: vzdělanostní reprodukce v dělnické rodině*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství 2004. ISBN 80-86429-29-6
- [10] KEITH, F. *Punch. Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, s. r. o. 2008. 152 s. ISBN 978-80-7367-381-9
- [11] KRAUS, Blahoslav., SÝKORA, Petr. *Sociální pedagogika I*. Brno: Institut mezioborových studií, 2009. 63 s.
- [12] KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3
- [13] LEMAN, Kevin. *Sex začíná v kuchyni*. Praha: Návrat domů, 2009. 202 s. ISBN 978-80-7255-217-7
- [14] MAREŠ, Karel. *I z nich budou jednou rodiče*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981. 96 s. SPN 4-31-20/1
- [15] MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíce potřebují*. 1. vyd. Praha: Portál 1994. 112 s. ISBN 80-7178-853-8

- [16] MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: sociologické nakladatelství (SLON), 2003. 161 s. ISBN 80-86429-19-9
- [17] MEDLÍKOVÁ, Olina. *Lektorské dovednosti*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2010. 168 s. ISBN 978-80-247-3236-7
- [18] MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Praha: Slon, 2002. 250 s. ISBN 80-86429-05-9
- [19] MURPHY, Robert F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: Slon, 1999. 267 s. ISBN 80-85850-53-2
- [20] NEUBERT, Rudolf. *Nová kniha o manželství*. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1966. 304 s. ISBN 80-001-66
- [21] NĚMEC, Jiří a kol. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido – edice pedagogické literatury, 2002. 119 s. ISBN 80-7315-012-3
- [22] PELTOVÁ, Nancy. *Umění komunikace*. 2. vyd. Praha: Advent – Orion s. r. o., 2006. 205 s. ISBN 80-7172-804-7
- [23] PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 1. vyd., Praha: Karolinum 2004. 272 s. ISBN 80-7184-569-8
- [24] PLAŇAVA, Ivo. *Jak se (ne)rozvádět*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1994. 120 s. ISBN 80-7169-129-1
- [25] PLAŇAVA, Ivo. *Manželství a rodiny*. Struktura, dynamika, komunikace. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2000. 294 s. ISBN 80-7239-039-2
- [26] PLZÁK, Miroslav. *Manželský svár*. 1. vyd. Brno: ERA group spol. s. r. o., 2002. 101 s. ISBN 80-86517-19-5
- [27] PRŮCHA, Jan. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009, 1. vyd. 936 s. ISBN 978-80-7367-546-2
- [28] PRŮCHA, Jan. WALTEROVÁ, Eliška., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, s. r. o., 2003. 332 s. ISBN 80-7178-772-8
- [29] PŠENIČKA, Oldřich. *Sexuální výchova v rodině*. 2. vyd. Hradec Králové: Hnutí rodina, 1995. 309 s. ISBN 901524-3-0
- [30] SONET, Denis. *Miláčku, netrap mě...* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010. 142 s. ISBN 978-80-7195-322-7

- [31] ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kolektiv. *Krize*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2004. 132 s. ISBN 80-247-0888-4
- [32] ŠUBRT J. a kol. *Kapitoly ze sociologie veřejného mínění: teorie a výzkum*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-522-1
- [33] TRAXLER, Ladislav a kol. *Příprava snoubenců na manželství*. Pardubice: Mlejnek s. r. o., 1992. 143 s. ISBN 80-85365-05-7
- [34] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum, 1999. 353 s. ISBN 80-7184-803-4

Internetové odkazy:

- [35] *Český statistický úřad* [online]. © 2012 [cit. 2012-23-12]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>
- [36] *Novinky.cz. Nejčastější důvody rozpadu manželství* [online]. © 2012 [cit. 2012-29-10]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/190239-nejcastejsi-duvody-rozpadu-manzelstvi.html>
- [37] *Snoubenecká setkání v rodině* [online]. © 1998 [cit. 2012-31-10]. Dostupné z: <http://snoubenci.ascczech.cz/?a=1&b=96&id=1672>
- [38] *Sociální pedagogika* [online]. © 2012 [cit. 2012-01-11]. Dostupné z: http://www.ronge.cz/dokumenty/skripta_VS/S_Socialni_pedagogika.pdf
- [39] *Wikipedie otevřená encyklopedie* [online]. © 2012 [cit. 2012-02-11]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soci%C3%A1ln%C3%AD_pedagogika
- [40] *Wikipedie otevřená encyklopedie* [online]. © 2012 [cit. 2012-02-11]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Prevence>
- [41] *Wikipedie otevřená encyklopedie* [online]. © 2012 [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Kvantitativn%C3%AD_v%C3%BDzkum
- [42] *Encyklopedie v pohybu* [online]. © 2005-2011 [cit. 2012-26-11]. Dostupné z: http://encyklopedie.vseved.cz/produktivn%C3%AD_v%C4%9Bk

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Pohlaví	49
Tabulka č. 2: Forma vztahu	49
Tabulka č. 3: Věk	49
Tabulka č. 4: Rodinný stav	49
Tabulka č. 5: Vzdělání	49

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Nejčastější problémy, se kterými se manželé potýkají	50
Graf č. 2: Je manželství v dnešní společnosti ohroženo	51
Graf č. 3: Může nesezdané soužití nějak poškozovat budoucnost manželství	52
Graf č. 4: Setkali jste se někdy s pojmem snoubenecká (předmanželská) příprava	53
Graf č. 5: Předmanželská příprava snoubenců jako prevence problémů v manželství	54
Graf č. 6: Může být předmanželská příprava prospěšná	55
Graf č. 7: Kdo by měl vést předmanželské přípravy	56
Graf č. 8: Kurzy předmanželské přípravy jako prevence rozpadů manželství	57
Graf č. 9: Zavedení předmanželských příprav a jejich vliv na snížení rozvodovosti v ČR	57

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dotazník

Dobrý den, jmenuji se Kateřina Holešínská a zpracovávám na IMS Brno bakalářskou práci zaměřenou na manželství a předmanželskou přípravu - období zaměřené na prohloubení partnerské komunikace, schopnost řešení konfliktů, hospodaření s penězi aj. Dotazník je anonymní a slouží pouze pro potřeby bakalářské práce. Za účelem sepsání této práce Vás laskavě žádám o vyplnění níže uvedeného dotazníku a předem děkuji za vaši ochotu. Dotazník odešlete prosím na emailovou adresu: katka.holes@seznam.cz
Pokyny k vyplňování: **zvolenou možnost/i, prosím, viditelně označte**

Osobní údaje:

1) Pohlaví?

a) muž

b) žena

2) Věk?

a) 18 – 24 let

b) 25 – 35 let

c) 36 – 45 let

d) 46 – 60 let

3) Nejvyšší dokončené vzdělání?

a) základní

b) střední bez maturity

c) střední s maturitou

d) vyšší odborné

e) vysokoškolské (Bc.)

f) vysokoškolské (Mgr., Ing., Dr., aj.)

g) jiné.....

4) Rodinný stav?

a) svobodná/ý

b) vdaná/ženatý

c) rozvedená/ý

d) vdova/vdovec

5) V jaké formě vztahu nyní žijete?

a) v manželství

b) v nesezdaném soužití

c) single

6) Vyberte z nabídky 2 problémy, se kterými se manželé nejčastěji potýkají:

a) rozpory v komunikaci

b) rozdílnost povah a zájmů

c) nevěra

d) finance

e) výchova dětí

7) Myslíte si, že je manželství v dnešní společnosti ohroženo?

a) ano

b) spíše ano

c) spíše ne

d) ne

e) nevím

zdůvodněte: VELKÝ TLAK OKOLÍ A Tzv. NORMALNÍCH

PROBLÉMů ASKUTČNOSTI (NAPE. NEVĚROST

JE NORMALNÍ, TUDYŽ PRÁCE A.J.)

8) Myslíte si, že by mohlo nesezdané soužití („na hromádce“) nějak poškozovat budoucnost manželství?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne
- e) nevím

zdůvodněte:

V určitých okamžicích manžel. soužití pokoušeli chytit nechtít vzájemně slyšet

9) Setkali jste se někdy dříve s pojmem „snoubenecká (předmanželská) příprava“?

- a) ano, kde... v kostele
- b) ne
- c) poprvé při vyplňování tohoto dotazníku

10) Myslíte si, že předmanželská příprava snoubenců, by mohla být prevencí problémů v manželství?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne
- e) nevím

zdůvodněte:

Základní zkušenosti z neštěstí nespádla a zkušenost druhých manželství otevřít oči

11) Myslíte si, že by předmanželská příprava mohla být prospěšná?

- a) ano, může být prospěšná před každým sňatkem
- b) ano, zvláště před církevním sňatkem
- c) ano, zvláště před civilním sňatkem
- d) ne, není potřebná
- e) nevím

A tvorné počítání.

12) Kdo si myslíte, že by měl vést předmanželské přípravy? Vyberte pouze jednu z nabízených možností:

- a) kněží
- b) psychologové, psychoterapeuti
- c) pedagogové
- d) vyškolené manželské páry
- e) někdo jiný

zdůvodněte:

var. d) pro zkušenosti již žitého vztahu!
JA osobně i odborně či duch. hledisko (A.B.C.)

13) Uvítali byste před vstupem do manželství kurzy předmanželské přípravy, jako prevenci rozpadů manželství?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne
- e) nevím

14) Myslíte si, že by zavedení předmanželských příprav mohlo snížit rozvodovost v ČR?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne
- e) nevím

Děkuji za váš čas ☺